

VÄRMLANDS
PROJEKTPARAPLY

varmlandsprojektparaply.se

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Program avslutskonferens Värmlands Nya

09.00

Välkomna!

Varför är det viktigt att skapa goda förutsättningar för unga nyanlända?

Europeiska socialfondens perspektiv

Projektägarens perspektiv

Skolchefers perspektiv

Så skapade projektet Värmlands Nya goda förutsättningar för unga nyanlända

Bakgrund, projektmål och resultat

Presentation av sakkätverkens arbete (Spår 2)

Framgångsfaktorer i delprojekten (Spår 1)

Paus

Filmprojekt i Sunne

”KännDigSjälvlådan”

Utvärdering

Region Värmlands hälsoutvärdering

Paus

Apels projektutvärdering

Unga nyanländas röster

12.30

Lunch

13.30

Inspirationsföreläsning med Navid Modiri

15.00

Avslut med kaffe & tårta!

Skolcheferna har ordet

VÄRMLANDS»NYA

Varför vi gick med i Värmlands Nya

- Vi hade sedan tidigare två projekt i kommunen som var framgångsrika - Värmlands Framtid och Värmlands Unga
- Vi hade många nyanlända som kom till kommunen några år och vi såg att det var ett bra sätt ha fånga upp nyanlända ungdomar

VÄRMLANDS»NYA

Särskilda insatser behövas för denna målgrupp

- Vi vill att fler nyanlända ungdomar ska klara måluppfyllelsen i grund- och gymnasieskolan och nå så långt som möjligt, utifrån sina förutsättningar, i alla ämnen.
- Viktigt med en drivande projektledare som ser möjligheter i stället för hinder. Ett mycket stort engagemang gör att vi har hittat metoder och vägar för att fånga upp ungdomarna där dom är och de behov som de har.
- Vi har haft ett bra projektteam med mycket bra studiehandledare som jobbat nära eleverna för att kunna stötta eleverna i studierna men även annars i livet.

Vad har projektet inneburit för kommunen

- Våldigt mycket
- 70% av eleverna har kommit in på ett nationellt program
- Hittat metoder och arbetssätt som vi kan implementera vidare
- Samverkan med andra aktörer är mycket viktig, vi har kommit närmare soc i dessa frågor men även annars
- En förmån att vara med i den centrala styrgruppen

VÄRMLANDS » NYA

Då – Nu: Mottagande och organisering på skolorna

Unga nyanlända har behov av stöd & det behovet kvarstår oavsett antal

Projektperiod

Mars 2017 – Februari 2020

Målgrupp

Nyanlända i åldern 15-24 år, inskrivna i grund- eller gymnasieskola med tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd

Deltagande kommuner

7 kommuner: Filipstad, Karlstad, Storfors, Sunne, Säffle, Torsby och Årjäng har haft delprojekt med verksamhet för unga nyanlända

11 kommuner: Ovanstående 7 kommuner samt Forshaga, Grums, Hammarö & Kil har deltagit i länsövergripande arbete med tre identifierade utvecklingsområden

Mål på lång sikt

Att underlätta etableringen i arbetslivet för unga nyanlända kvinnor och män.

Övergripande projektmål

Fler nyanlända ungdomar ska klara måluppfyllelsen i grund- och gymnasieskolan och nå så långt som möjligt, utifrån sina förutsättningar, i alla ämnen.

Mål med arbetet i delprojekten (Spår 1):

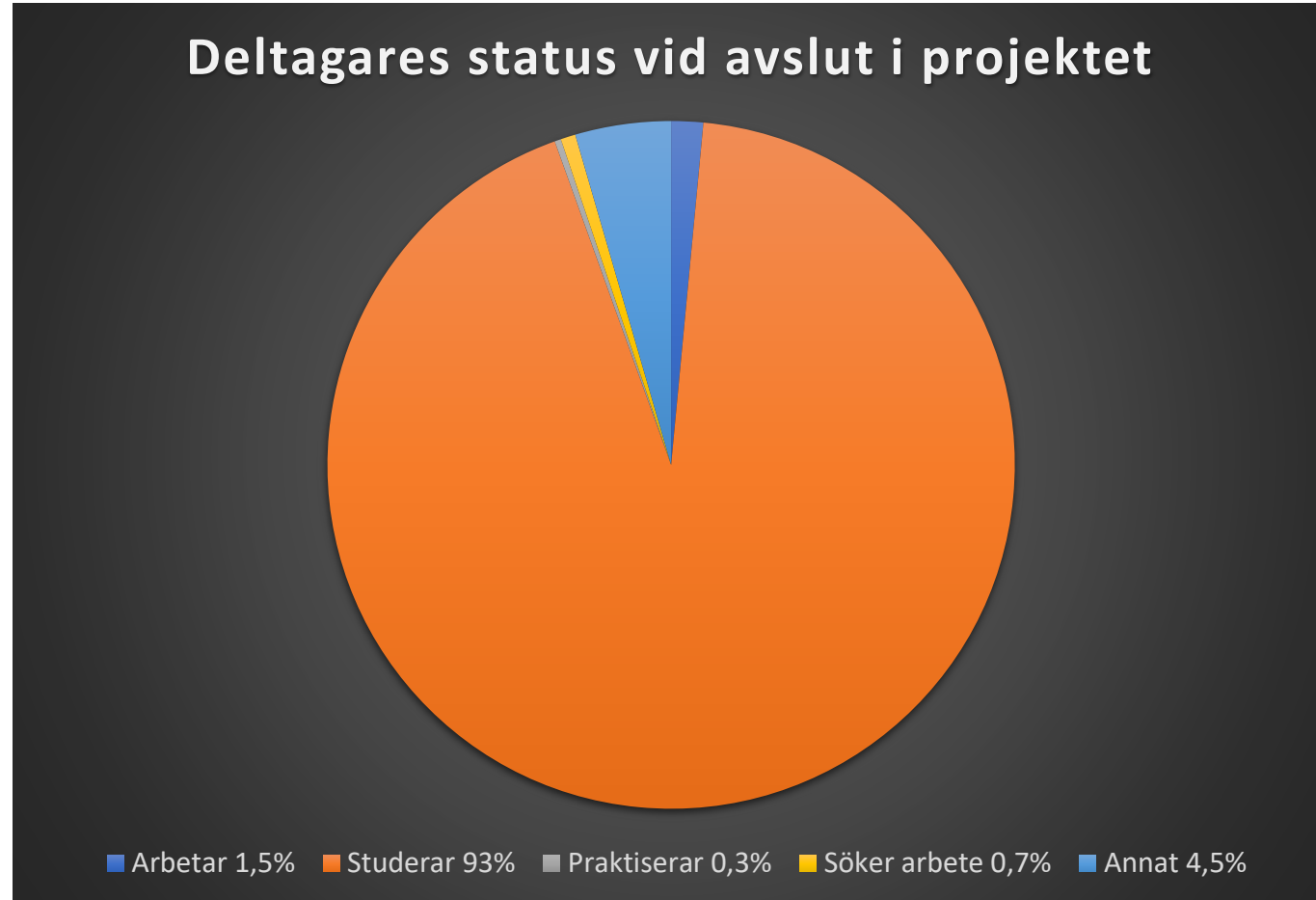
Nya metoder och arbetssätt för arbete med studiestöd, ökad måluppfyllelse och skolanknytning har utvecklats och tillämpats

Mål med kompetenshöjande insatser till personal (Spår 2):

Ökad kompetens, samverkan och samsyn bland aktörer i deltagande kommuner i arbetet med unga nyanlända avseende *övergångar, hälsofrämjande insatser samt arbetsmarknadskunskap och interkultur*

Resultat

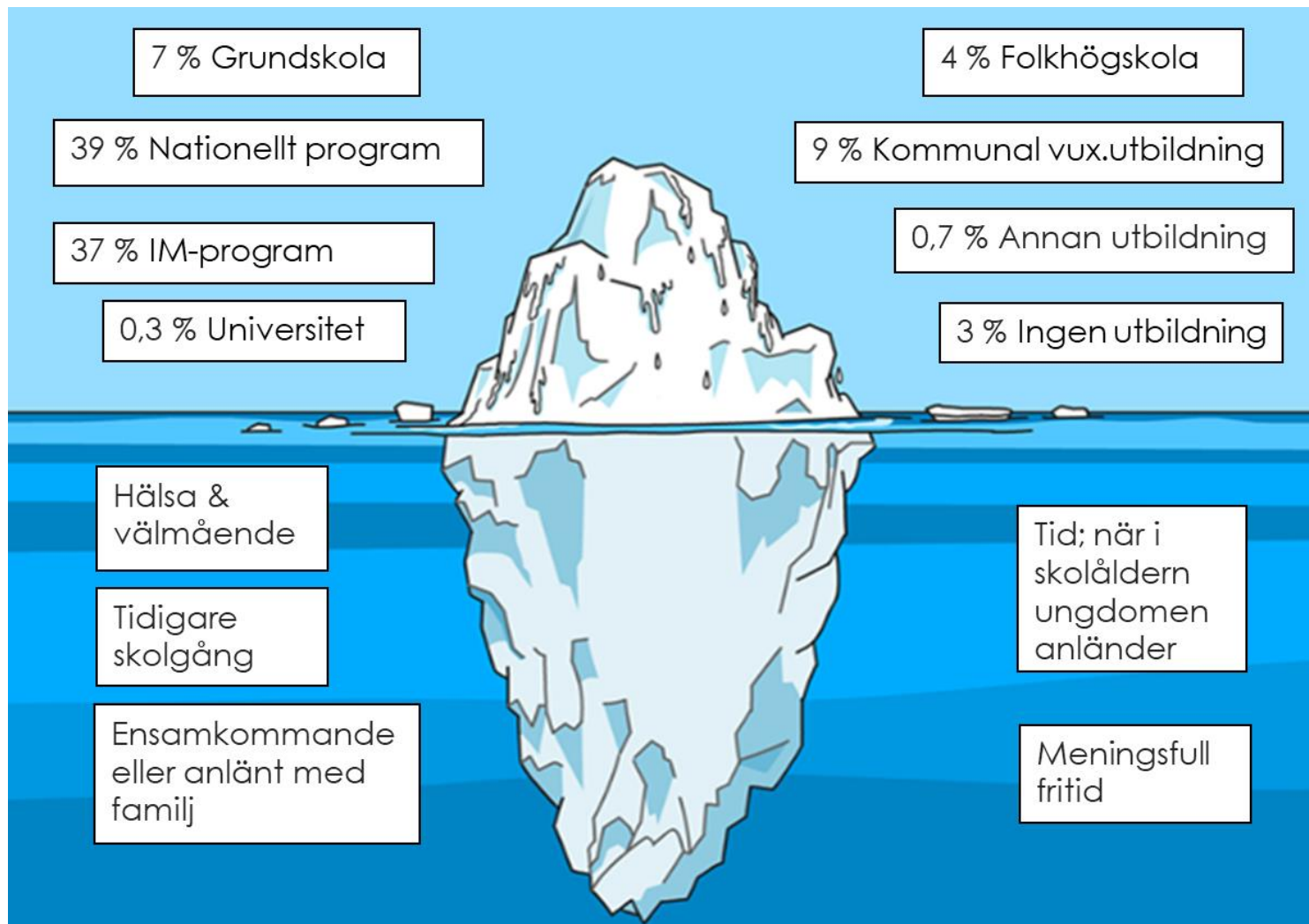
390 unga nyanlända har deltagit i projektet, varav 140 kvinnor och 250 män

data hämtad från SCB

Skolform

data hämtad från hälsoutvärdering

Skolform vid avslut i projektet visas ovan ytan vid isberget, under ytan visas faktorer som kan påverka utfallet.

Spår 2

Tre områden prioriterades för ökad kompetens och samverkan

- * Övergångar
- * Hälsosfrämjande arbete
- * Arbetsmarknadskunskap och interkultur

Migrationsverket- Asylprocessen

Interkultur

Våga fråga migration

Suicidprevention

Skolverket- Nyanlända och vägledning

Mångfald & integration

MI – motiverande intervju

Klansamhälle & Heder

Psykisk ohälsa

Studiebesök inom Arbetsmarknad- och samhällsorientering

Normkritik

Utbildning i "Känn dig själv"-lådorna

Resultat av arbete med sagnätverksområden

- ✓ Ökad kompetens

"Arbetsmarknadskunskap i skolan och studiebesöket i Eskilstuna vid AMO har varit betydelsefullt. Material med lektionsupplägg från studiebesöket används nu i undervisningen."

- ✓ Ökad samverkan och erfarenhetsutbyte

"Behovet av erfarenhetsutbyte mellan kommunerna finns fortfarande kvar."

- ✓ Synliggjort behov

"Hinder/problem har kommit upp till ytan och arbete med förändringar har inletts"

- ✓ Frågor har lyfts vidare i befintliga nätverk

Kort paus

Målgruppen är heterogen
och
har olika förutsättningar

FRAMGÅNGSFAKTORER

Tillgängliggörande & språkstödsinsatser
Hälsofrämjande insatser
Insatser för interkulturell förståelse & jämställdhet
Individuellt stöd & samordning

Tillgängliggörande & språkstödsinsatser

Att tillgängliggöra genom språkstöd

Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt

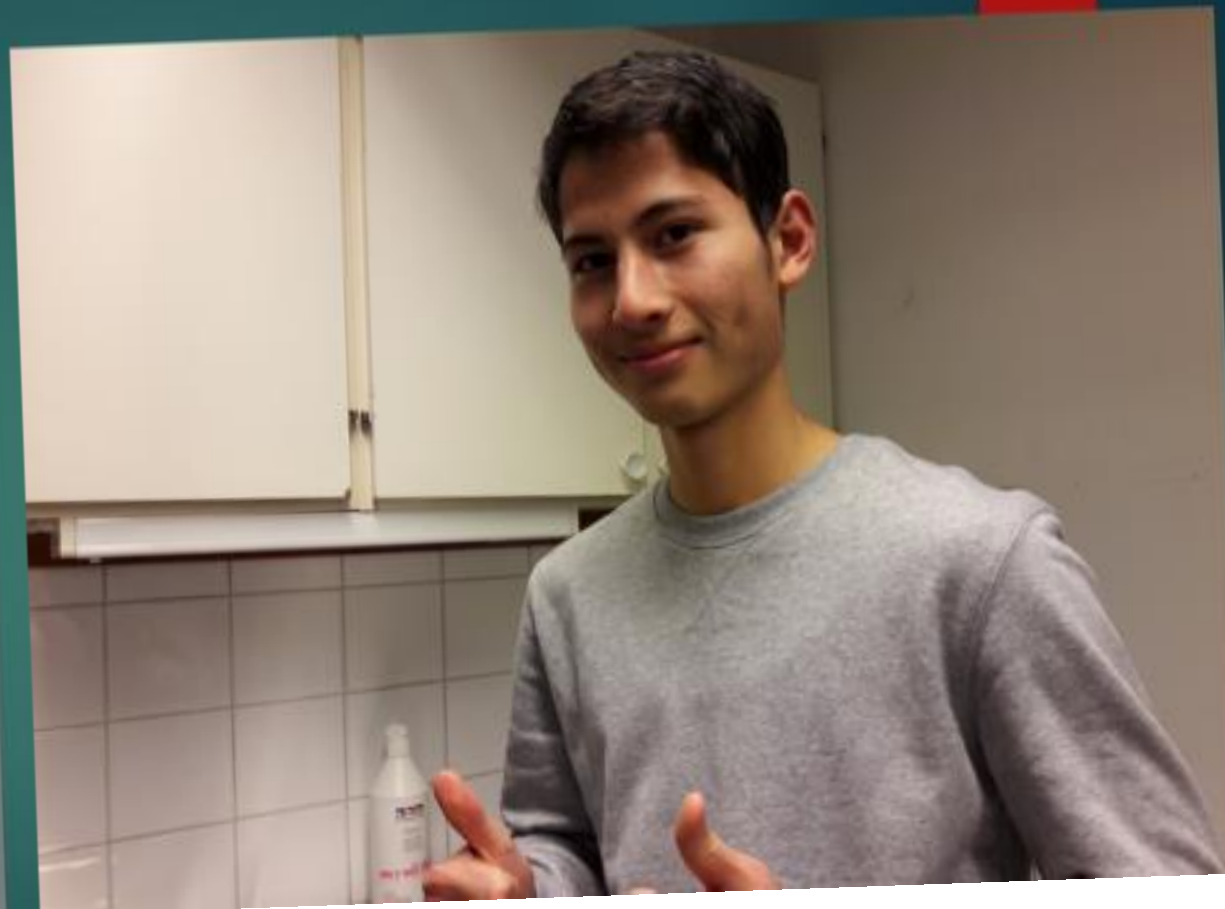
- Arbetar man med språk- och kunskaper parallellt
- Utgår man från elevens intressen och erfarenheter
- Har höga förväntningar på eleverna
- Arbetar med scaffolding för att nå hög kunskapsnivå

Läxläsning på modersmålet

- Språktolk-kulturtolk
- Kompensation för vårdnadshavare som inte har språket
- Likvärdighetsfråga

Kommunikation

- Hur kommunicerar vi?
- Använd enkla ord
- Dialekt
- Försäkra dig om att de förstått

**Ungdomarnas
språkkunskaper och
förkunskaper om
samhället**

**Samhällsinstitutionernas
språk och vilja att göra
sig förstådda**

KONTAKTER MED
SAMHÄLLSINSTITUTIONER -
MYNDIGHETER

Hälsofrämjande insatser

VÄRMLANDS » NYA

Insatser för ökad hälsa

Insatser för ökad hälsa

*"Hela klassen känns som en familj.
Så var det inte i skolan i Syrien"*

– flicka 19 år.

MENINGSFULL FRITID

Gemenskap

Fysiskt välmående

Hanterbarhet

Psykiskt välmående

Insatser för interkulturell förståelse & jämställdhet

Ökad interkulturell förståelse för att främja jämställdhet

Naturskolan

- Extra förförståelse
- Begreppskunskap
- Lära i sin rätta miljö

Yrkesmässan

- Extra föräldramöte
- Språkguider under mässan

”Vad kostar det att gå på gymnasiet?”

VÄRMLANDS » NYA

Lagar & regler

Hälsa- och sjukvård

Myndigheter

Samhällsinformation

Arbetsmarknadskunskap

På en arbetsplats

Säkerhet / ergonomi
Kulturella koder. Ögonkontakt, hälsa, Initiativ, komma i tid
Söka ledigt

Hur fungerar Sverige

Myndigheter
Privatekonomi - banken.
Samhällsekonomi
Pension
Offentlig sektor

Arbetsmarknadskunskap

Om att arbeta

Fackförbund
Lön
Skatt
Deklarera
Regler
Skyldigheter/Rättigheter
Semester

Att söka jobb och bli anställningsbar

CV och personligt brev, anställningsintervju
Hitta jobb, söka jobb. Platsbanken, sociala medier
Kontaktnät. Det personliga nätverket
Personlig marknadsföring
Datorkunskap

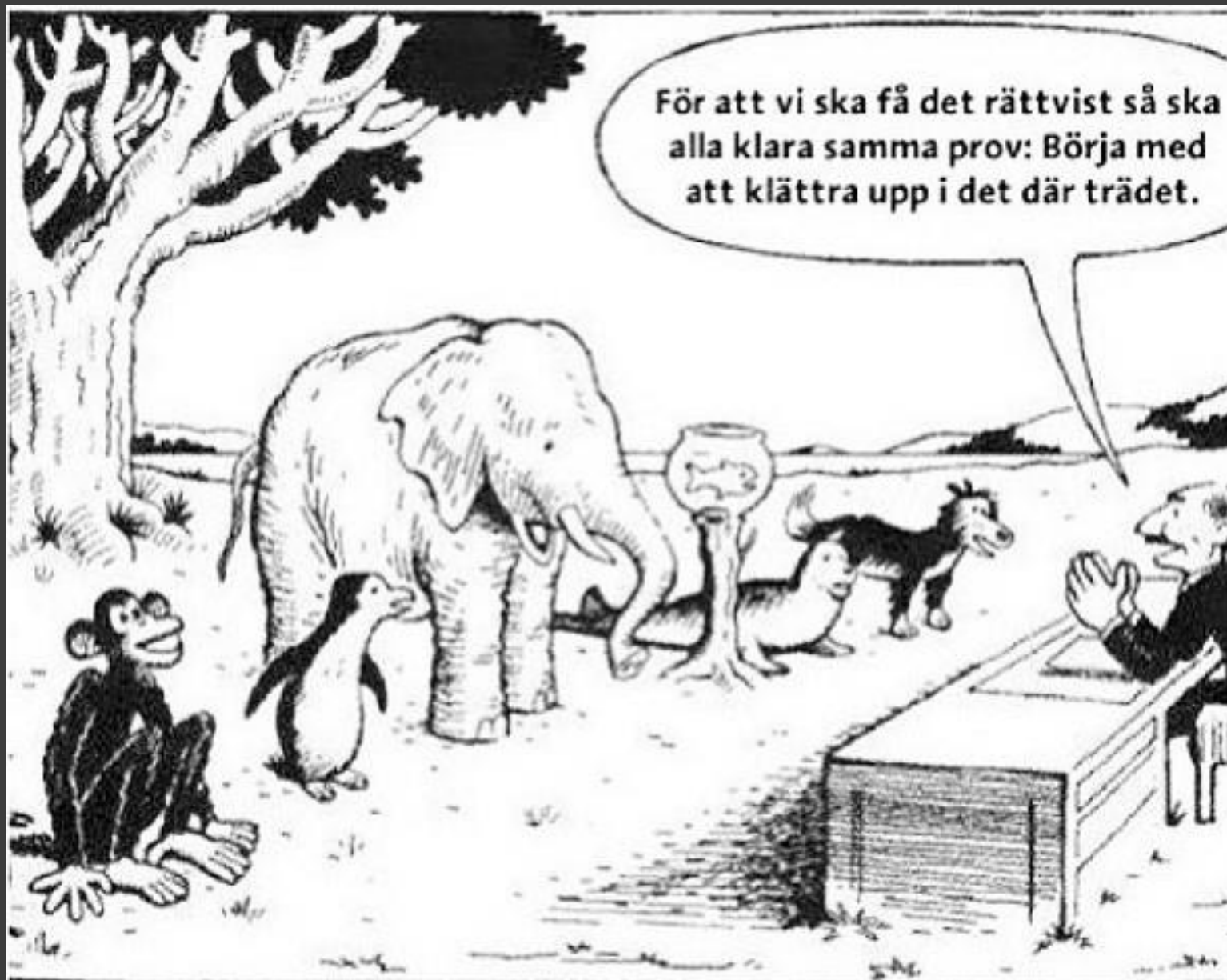
Yrken

Vilka yrken finns?
Vilket yrke passar mig. Yrkestester
Bristyrken i framtiden

”Jag lär mig många saker. Tiden viktig i Sverige. Kolla i ögon. Många saker som är viktig för att få jobb det är inte samma som i Afghanistan”.

- Mohammad 18 år.

Individuellt stöd & samordning

Spindeln i nätet- Individuellt stöd

”Det är bra att vi avlastats mentorsuppdraget. Det tog mycket av vår tid som vi nu kan använda till huvuduppdraget. Det är också bra för eleverna som nu får mer hjälp än vad vi hade möjlighet att ge dem”

- Lärare, IM-språk

VÄRMLANDS » NYA

Relationsskapande insatser & coaching

Skapa förtroende

Tid & tillgänglighet

Samverkan

FRAMGÅNGSFAKTORER

Tillgängliggörande & språkstödsinsatser
Hälsofrämjande insatser
Insatser för interkulturell förståelse & jämställdhet
Individuellt stöd & samordning

Ökad KASAM
meningsfullhet,
begriplighet och
hanterbarhet

10 minuters paus

MIN HISTORIA – med kameran som verktyg

Känn dig själv!

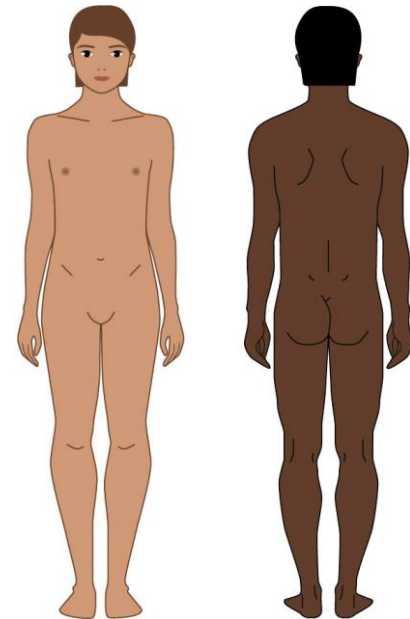
Förstå dina rättigheter

Förstå dina tankar

Förstå din kropp

Tema kroppen!

Många saker är samma oavsett om du har en snopp eller snippa...

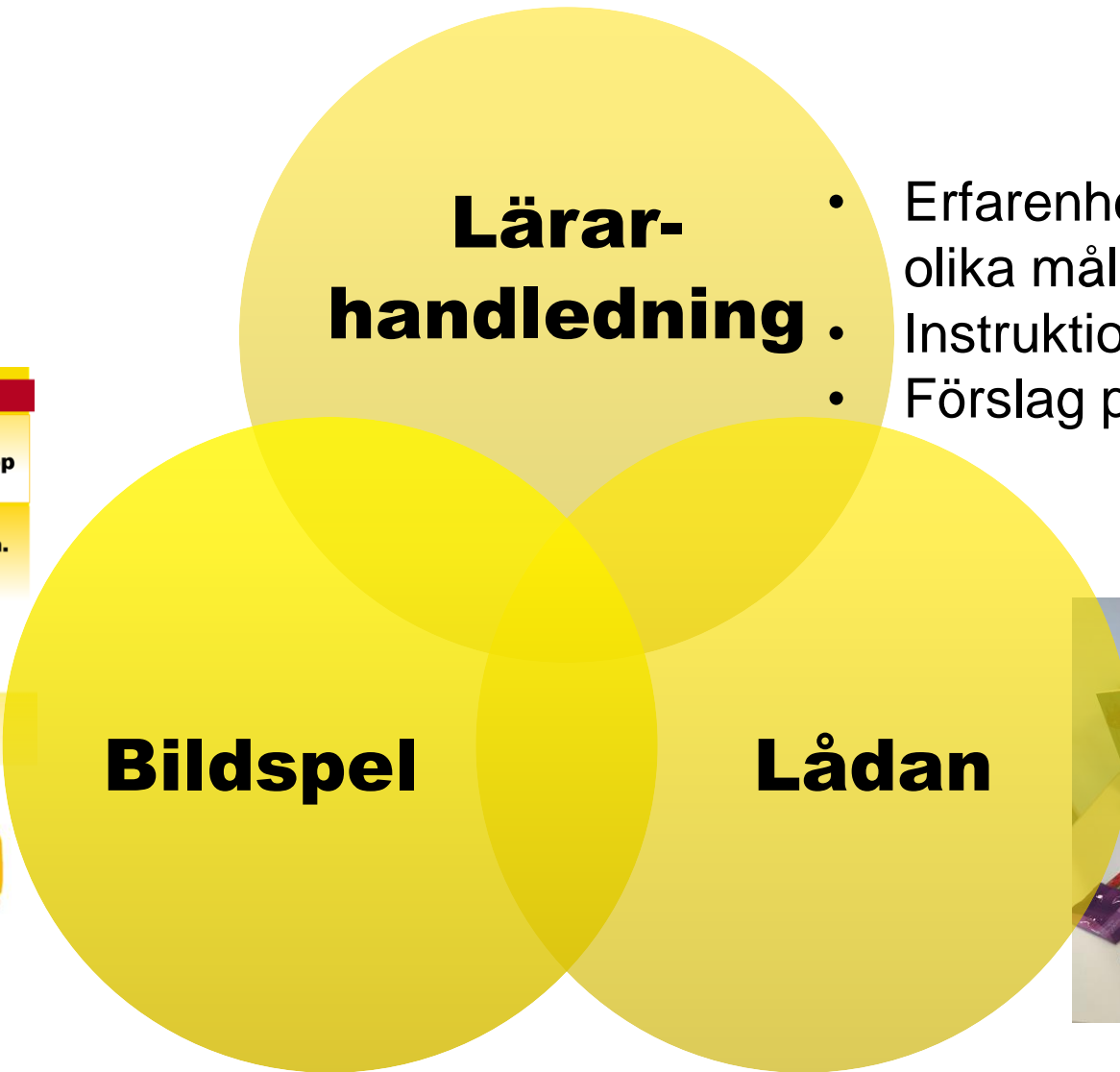
Du får hår på ditt könsorgan.

"Vem är JAG?"

Exempel från bildspel:

Känn dig själv!

Förstå dina rättigheter   Förstå dina tankar   Förstå din kropp

Lärohandledning

- Erfarenheter av att arbeta med olika målgrupper
- Instruktioner till övningar
- Förslag på anpassningar

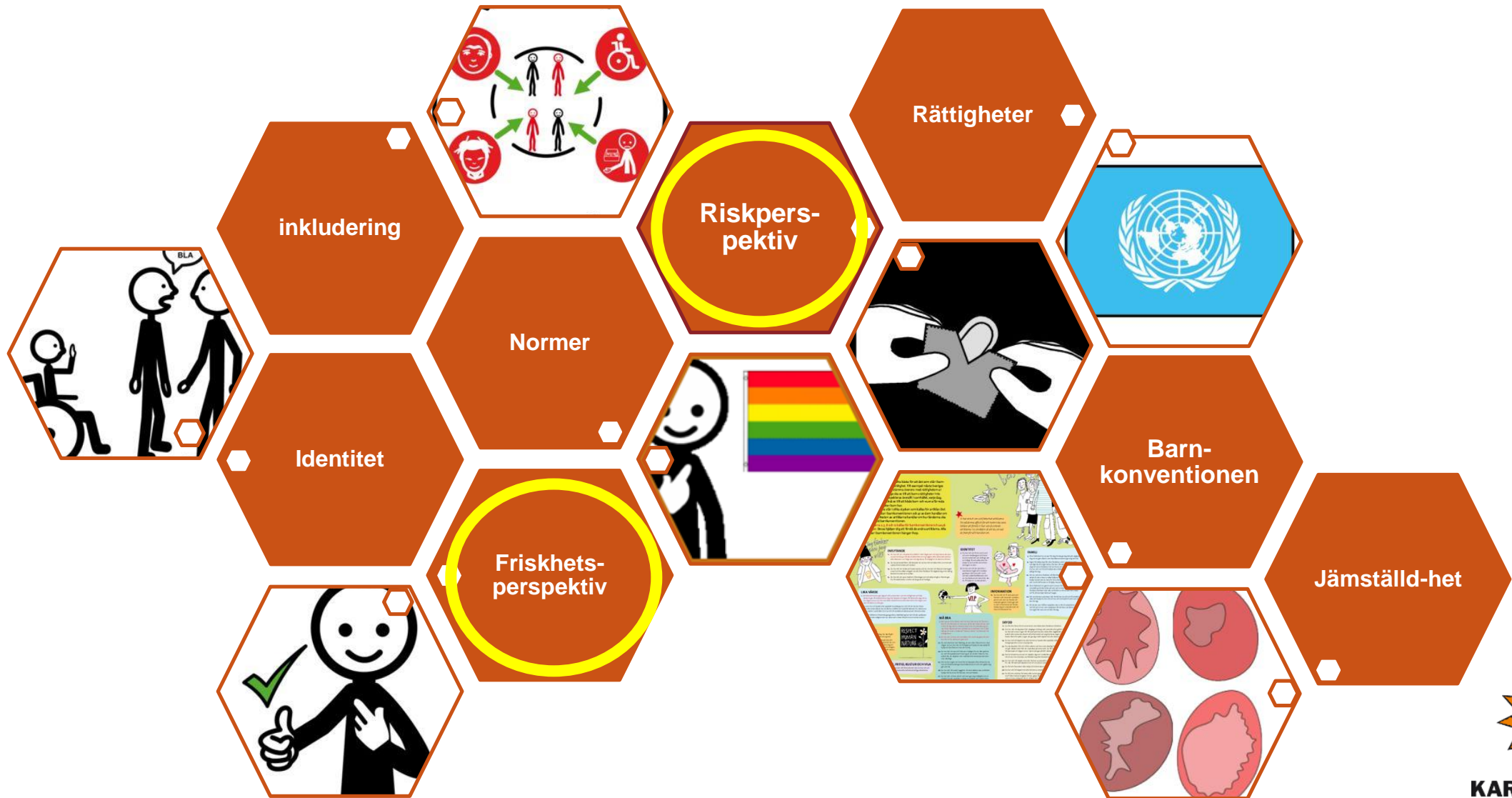
Bildspel

Lådan

Främjande och förbyggande

Information till alla pedagoger planeras till start av vårterminen. Vi som gått utbildningen kommer fördjupa oss i lådan för att kunna stötta. Lådan ingår i skolans livskunskap samt sex- och samlevnadsundervisning.

När till flera med översatt material

Lerfigurerna har skapat bra samtal på fritidsgården.

Vi ser en stor potentiell i materialet, speciellt i språkgrupperna där den är en bredd av kulturer.

Vad blev det....

- Det blev 40 lådor till spritt bland kommunerna som deltagit i projektet.
- 110 personer har kommit på utbildningarna, många lärare men även andra yrkesgrupper.
- Utifrån workshop 6/12 har arbetet påbörjats ute i kommunerna på olika sätt

skola.karlstad.se/kanndigsjalv/

SharePoint Microsoft Office Sta... Uppgifter - To Do

Skolord Om Känn Dig Själv! Lärarhandledning Lådans innehåll Kalender Evenemang Bildspel Hem

Känn dig själv

Start Om Känn Dig Själv! Skolord Lådans innehåll Kalender

Om Känn Dig Själv

Känn dig själv!

Välkomna till Känn Dig Själv!

Känn Dig Själv utgår från barnkonventionen och sexualitet som en mänsklig rättighet där människor oberoende av kön, etnisk tillhörighet, funktionshinder, könsidentitet, sexualitet och ålder har rätt att bestämma över...

Allt under denna rubrik

Nytt från Känn Dig Själv

Vad händer just nu?

I dagsläget håller vi precis på att titta vidare på utvecklande av lådan, ordna med denna sajt och planera en framtid för Känn Dig Själv. På denna sajt är...

Kontakt

Lina Österman
lina.osterman@karlstad.se
054-540 29 83

Kvalitet och utveckling
Barn- och ungdomsförvaltningen
Karlstads kommun

Allt under denna rubrik

<https://skola.karlstad.se/kanndigsjalv/>

Nätverk

- **Utifrån workshop 6/12 :**
- Utskick om nyheter: ”Jag vill veta vad som är ”aktuellt” inom området”
- Tips om föreläsningar, böcker mm.
- Byta erfarenheter både bra och dåliga, ”fällor”.
- Samverkan i nivåer: kommunalt och regionalt
- Inspiration/goda exempel. Kan ske både genom fysiska träffar men även via nätverk.
- Ha en plattform(bank) där man kan lägga in sina saker som man gör så att andra kan låna och ta.

Kontaktuppgifter

lina.osterman@karlstad.se

marlene.svensson@karlstad.se

anders.biörklund@karlstad.se

KARLSTAD.SE

Slutrapportering 2020-01-31

**Uppföljning av projektdeltagarnas
hälsa och hälsoutveckling i ESF-
projektet Värmlands Nya**

Sammanställning och analys av enskilda intervjuer samt hälsoenkät

Uppdragets inriktning och omfattning

- Ett av projektmålen har varit att bidra till förbättrad hälsa bland deltagarna.
- Syftet med vårt uppdrag har varit att kartlägga och följa upp hälsotillståndet och hälsoutvecklingen bland projektdeltagare.
- Uppföljningen har genomförts med hjälp av en kvantitativ enkät samt kvalitativa, enskilda intervjuer.
- Har genomförts av regionens Folkhälso- och samhällsmedicinska enhet: Anna Beata Ekström, Anna Sandberg och Erik Nilsson.
- Utgör komplement till Apels utvärdering som har bredare ansats.

Folkhälsovetenskapliga utgångspunkter

- Hälsodefinition och hälsosyn
- KASAM – känsla av sammanhang
- Hälsans bestämningfaktorer
- Olika grupper har olika behov och förutsättningar
  - Den sociala gradienten för hälsa
  - Insatser utifrån proportionell universalism

Resultat intervju-undersökning

Intervjuer

- 12 intervjuer med deltagare har genomförts under perioden hösten 2018-våren 2019.
  - Två per projekt (kommun) i följande kommuner: Filipstad, Karlstad, Storfors, Sunne, Säffle, Årjäng.
  - Med personer som deltagit i projektet en längre tid (ej nyinskrivna).
- Innehöll fördjupade frågor om mående, livssituation och om projektdeltagarna upplevt någon hälsorelaterad förändring.
- Emojikartor som språkstöd.

Målgruppsbeskrivning

Antal intervjupersoner: 13 varav 7 killar och 6 tjejer.

Åldrar: 15, 16 (3), 17 (3), 18, 19 (2), 20 (2) och 21 år.

Födelseländer: Afghanistan, Eritrea (2), Etiopien, Saudiarabien, Somalia (3), Syrien (5).

Hemkommuner: Filipstad (2), Karlstad (2), Storfors (2), Sunne (2), Säffle (2), Årjäng (3).

Bor med (del av) familj: 9 personer.

Bor inte med familj utan i t.ex. delad lägenhet eller på HVB: 4 personer.

Resultat – Projektet Värmlands nya

- Individuella samtal
  - Planering av skolgång
  - Myndighetskontakter
  - Prata om ”allt”
- Fritids-/friskvårdsaktiviteter
- Studiestöd/läxhjälp

- Dock svårt att se projektstart/-stopp

Resultat - projektet Värmlands Nya

Gör allt tillsammans, XX hjälper till med allt. Läxhjälp, råd med det ekonomiska, visar vad man kan arbeta med och vilka skolor som finns. XX är duktig och fantastisk! (Kille, 19 år)

Jo, det är skillnad. Om jag kommer [till] skolan, om jag vill prata, jag kommer snabb här, blir lätt. (Kille, 20 år)

Nu, när XX finns här, är det skillnad. Man får liksom extra hjälp. [...] Innan, var det tråkigt i skolan. Man fick inte träffa vänner i någon lokal. Skillnaden är att komma nästan och sätta sig och få någon hjälp. Det fanns inget innan, liksom. Nu känns det roligare i skolan, också. Annars sluta man för tidigt, ibland. Då går man bara hem. (Kille, 21 år)

Att XX förstår oss och kan vårt språk och hjälper [...]. När vi har rast, då brukar XX sitta och säga ”nu måste ni göra, nu går ni inte på rast”. Alltså – XX är hård! Men sen när vi fick komma in på gymnasiet, då förstår vi när XX säger ”nu gör vi alla läxorna och proven”, då springer XX efter oss och gör allting. Då förstår man, varför gjorde XX så. (Tjej, 16 år)

...och när man har nåt att göra efter skolan. [...] När de kom och gjorde saker till oss – alltså vi brukar träffas efter skolan, vi får fika, prata med varandra. De har gjort också gymkort till oss, och badhuset. (Tjej, 16 år)

Resultat – skola och studiemotivation

- Trivs i skolan
- Studiemotivation
- Svårt i skolan
  - Språk
  - Sociala normer
- Olika skolbakgrunder
  - Egna
  - Föräldrars
- Stress och oro
- Utsätts ibland för negativ särbehandling

Resultat – skola och studiemotivation

*Jag har jättebra lärare och rektor och allt. De hjälper jättemycket oss.
Därför, jag kände jättebra i skolan. (Kille, 19 år)*

Det är skolan som [är], lite svårt... Därför att, i mitt land, jag gick inte i skolan men när jag kommer Sverige jag börja[de] skolan. (Kille, 17 år)

Jag hade varit i Sverige i fyra månader när jag gick in i mitt första nationella prov i svenska. Jag lyckades inte. Jag blev arg. Varför lyckades jag inte? Men nu förstår jag att det var för tidigt. Jag var ivrig. Det gick bra för mig i skolan i mitt hemland. Men nu förstår jag att det var ett steg för mig. Att jag måste ta det lugnt. Jag ska inte lyckas hela tiden. (Tjej, 17 år)

Min mamma, [gick] bara [i skolan] till klass fem, sen hon stoppade...Men hon sa till mig: ”du måste studera, därför det är bra för dig, [...] du måste jobba, inte bara sitta hemma. Nej, nej, det är inte bra, aldrig! Du måste jobba och så”. (Tjej, 16 år)

Resultat – socialt sammanhang och relationer

- De flesta har många vänner
- Få kontaktytor med svenskfödda ungdomar
- Umgänge med andra utrikesfödda upplevs mindre kravfyllt
- Umgänge med personer ur samma språkgrupp upplevs positivt
- Umgås med både killar och tjejer
- Upplever ibland negativ särbehandling

Resultat – socialt sammanhang/relationer

Jag har många kompisar på skolan, i [orten] också. [...] Jag har många svenska kompis[ar], och de kommer [från] andra länder också. (Kille, 20 år)

Det är inte detsamma att umgås med svenska vänner och med utländska vänner [...]. Vänner från andra länder, då har man liksom någonting gemensamt. [...] Men är man med svenskar, då måste man bete sig på något speciellt sätt. Man ska visa att man kan riktigt bra svenska och det finns små koder inom svenskar, som invandrare inte förstår. (Kille, 21 år)

Också jag har vänner [som är] pojkar. Många i skolan. Ja, också det är bra. Men inte kärlek, nej, nej. Ingen kärlek. Jag har tio pojkar, bättre. Om jag har kärlek, han ska säga till mig: ”du måste inte prata med pojkar”. (Tjej, 16 år)

Det är lite tråkigt, jag har inga kompisar här. [...] Förra året jag har många som kommit tillsammans, men alla dem flyttat, bara jag som är kvar. (Kille, 19 år)

Resultat – fritiden, aktiviteter

- Merparten aktiva på sin fritid
- Många aktiviteter är ett sätt att träffa vänner
- Läser, gör läxor, ser på TV, äter med familjen
- Aktiva på sociala medier
- Kulturella aktiviteter
- Träffar vänner hemma eller på stan/i naturen
- Viktigt att ha mycket att göra – ensamhet känns tungt

Resultat – fritid/aktiviteter

Jag gillar inte [att vara] hemma hela tiden, nej. Det är bättre att gå [och] sitta själv, lyssna på musik eller prata med kompis. Inte sitta hela tiden med familjen. [...] Lite studera, lite plugga. Lite också sport. (Tjej, 16 år)

Gymmar, umgås med vänner. Vi brukar åka till Karlstad och Örebro. Gå runt, äta mat. Ja, liksom leva livet, kan man säga. (Kille, 21 år)

När jag kom till Sverige, då visste jag inte om fotboll. Då träffade jag kompisar som spelar fotboll, då tyckte jag det var jätteroligt [...]. Jag är fotbollsspelare nu! (Tjej, 16 år)

När jag sportar mycket. Alltså, ni vet när man bor ensam och din familj är långt bort och det känns lite tufft när du sitter hemma och gör ingenting, det är bättre att du går och spelar och gör nåt trevligt med kompisar och så. (Kille, 18 år)

Resultat - levnadsvanor

- Medvetna om goda levnadsvanor
- Uppger goda matvanor
- Upplever sömnsvärigheter
- Medvetna om vikten av att röra på sig
- Avstår från tobak och alkohol

Resultat - levnadsvanor

*Jag kan dricka alkohol, röka cigarett – min kompis inte hälsar på mig.
Säger ”varför?” (Kille, 19 år)*

Jag sover inte gott, jag tänker [på] min mamma. (Kille, 17 år)

Också träna, jag ska gå till gym snart. Också med min bror jag spelar. Han spelar mycket fotboll. Också han hjälper mig att spela. (...) Det är bättre för kroppen. Inte bara sitta hemma, nej. (Tjej, 16 år)

När jag går till gymmet, känner jag mig motiverad. När jag har tränat klart, då känner jag att jag har gjort nånting bra, för mig själv. Jag går till gymmet hela veckan, varje dag. Jag går dit med kompisar, så klart. Då får man motivationen från vänner också, så. (Kille, 21 år)

Resultat – psykisk ohälsa

- Påverkade av sin flykt
- Utelämnade till myndighetsbeslut
- Saknad och oro för familj
- Utvisningsbeslut
- Finner kraft i att tänka på sin familj och vuxenblivandet i Sverige

Resultat – psykisk ohälsa

Om jag ledsen, jag inte prata [med] ingen. [...] Jag inte träffat min familj i 4 år, nästan 5, jag [har] inte kontakt... (Kille, 20 år)

Jag har ansökt till min familj, de är utan[för] Sverige, men de vill komma till Sverige. [...] Jag hoppas de kommer. [...] Jag sover inte gott, jag tänker [på] min mamma. [...] Jag har kontakt. (Kille, 17 år)

Min dröm, allting som jag tänker jag ska göra i framtiden, på en gång allting det försvinde sig. Och jag var på väg utan hus, utan pengar, utan mat. [Psykologen sa:] jag måste inte göra de dumma saker eller självmord eller skära dig i handen. Tänk på dina föräldrar. När du vill sluta från det här svårt liv, du ska fixa till dem ett svårare liv. och därför jag har bytt min åsikt, jag vill inte mina föräldrar illa, att de blir ledsen eller tänker på mig. (Kille, 18 år)

Resultat – framtidsplaner och framtidstro

- Konventionella framtidsdrömmar
  - Klara skolan
  - Flytta till större stad
  - Bilda familj
- En tydlig bild av vad de vill arbeta med
- Normer kring familjebildning och kärleksrelationer annorlunda i Sverige – ibland utmanande att hantera

Resultat – framtidsplaner och framtidstro

För att jag tycker jag [är en] stark tjej, som brukar göra saker och vill försöka göra mitt liv som en tjej som har slöja på sig [...]. För då har dem [sagt] att man får inte göra, bli polis, när man har slöja, det sa dem. Vet inte om det är sant eller inte, jag vill försöka stå emot det! (Tjej, 16 år)

Åh, jag gillar [orten]. Alla folk som bor [här], de är jättesnälla. Också jag vill framtiden också jag bor i [orten]. [...] Om jag flyttar det finns ingen family eller kompis. Måste börja från början, svårt. (Kille, 20 år)

Först jag måste gifta. Och måste ha ekonomi – jobb och allt, lägenhet. Det blir lång[t fram], kanske tio år. [...] Jag har inte tid [för] tjejer (skratt). (Kille, 20 år)

Här i Sverige du bestämmer om du vill gifta svensk pojke eller också andra. [...] Efter 18, du kan bo själv. [...] Min pappa säger till mig ”nej, du ska bestämma. Men du måste studera och du måste ta examen.” (Tjej, 16 år)

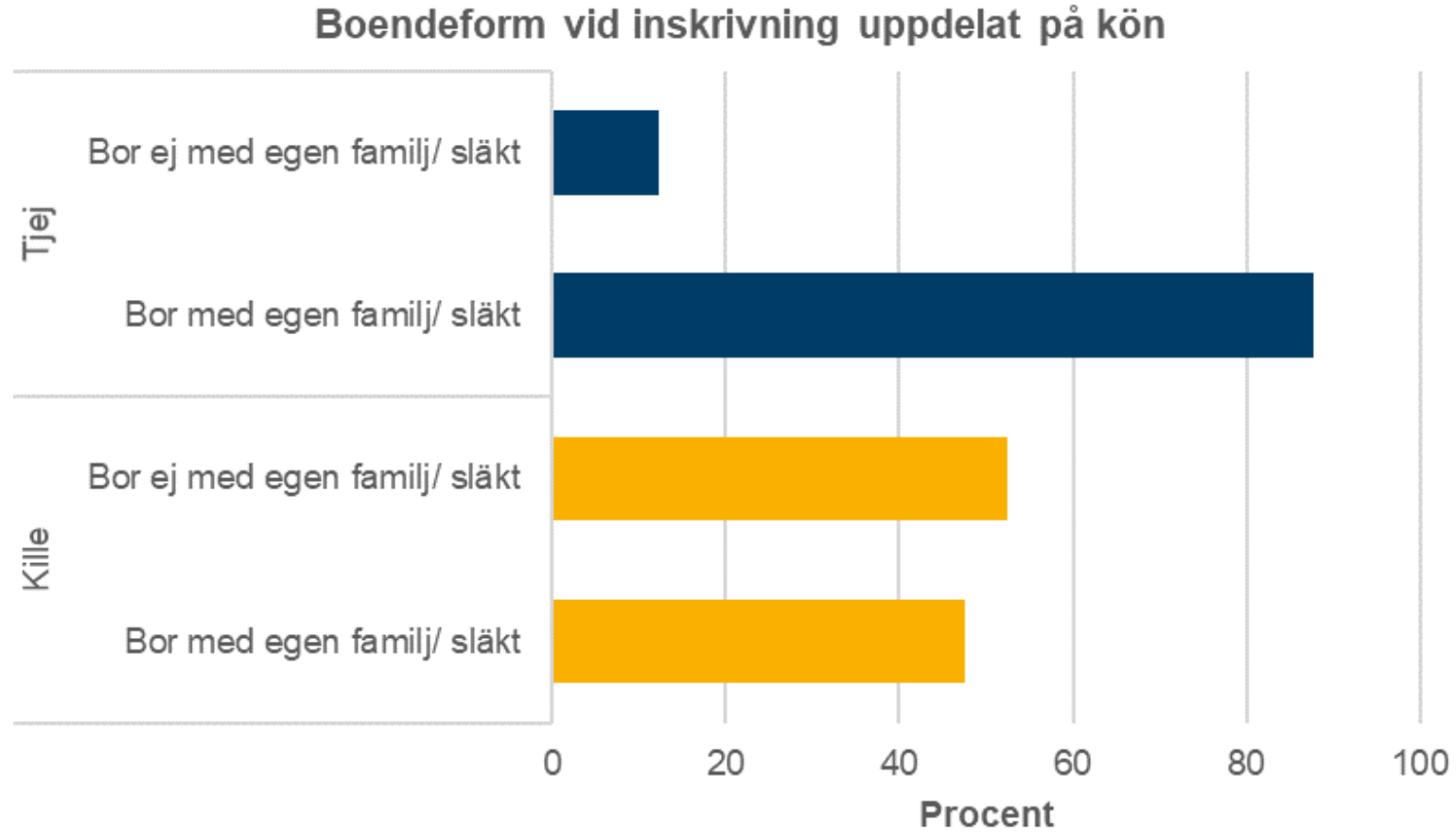

Resultat Hälsoenkät

Antal respondenter och mättillfällen

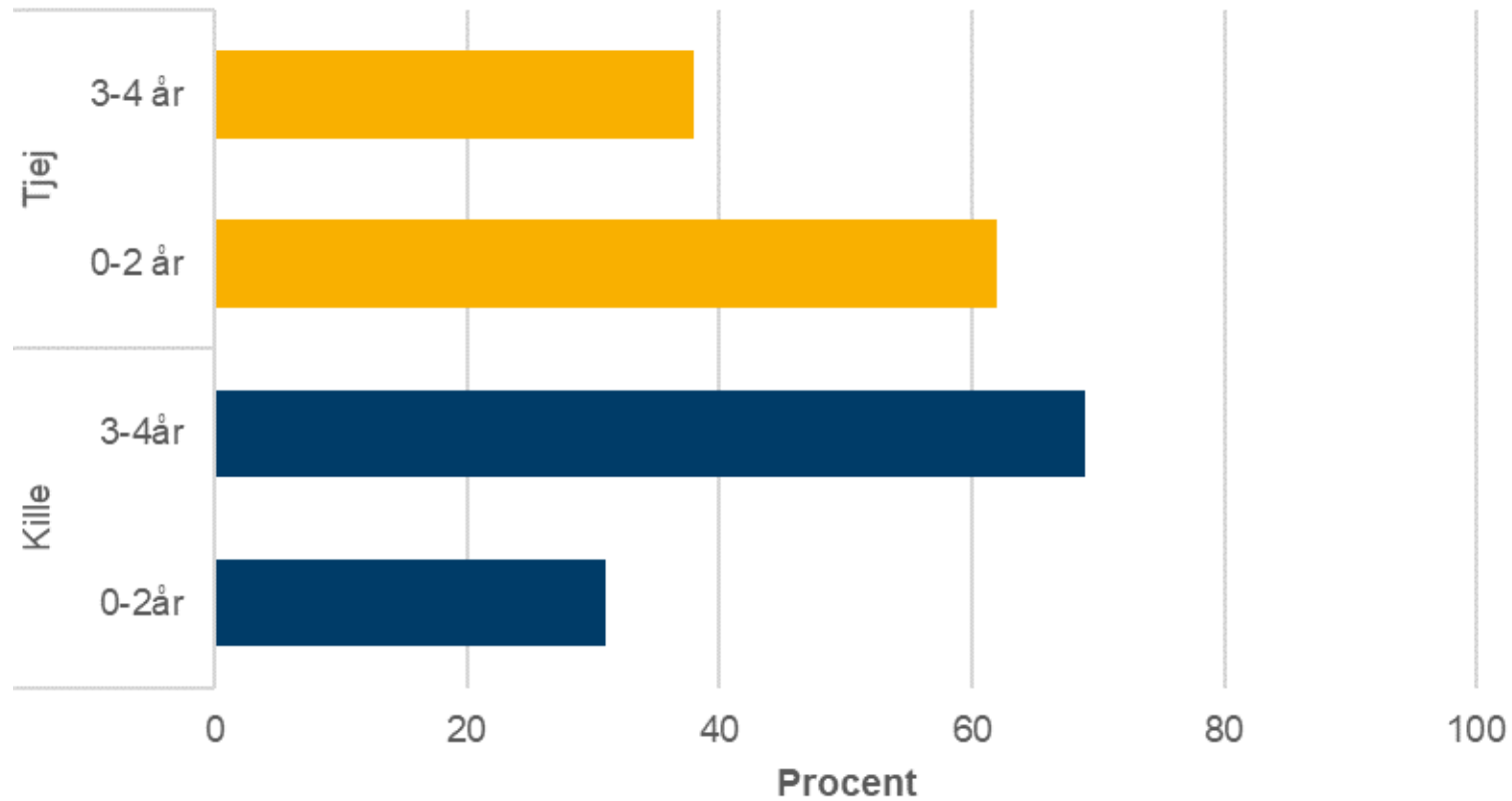
- Av projektets **389** deltagare har **243** (62 %) svarat på hälsoutvärderingen vid *något* av de tre mättillfällena.
- **114** deltagare har besvarat hälsoutvärderingen vid *samtliga* tre mättillfällen.
- Vid mättillfälle 1 finns 210 svar (66% killar och 34% tjejer).
- Vid mättillfälle 2 finns 180 svar (68% killar och 32% tjejer).
- Vid mättillfälle 3 finns 155 svar, (67% killar och 33% tjejer).

Bakgrundsdata

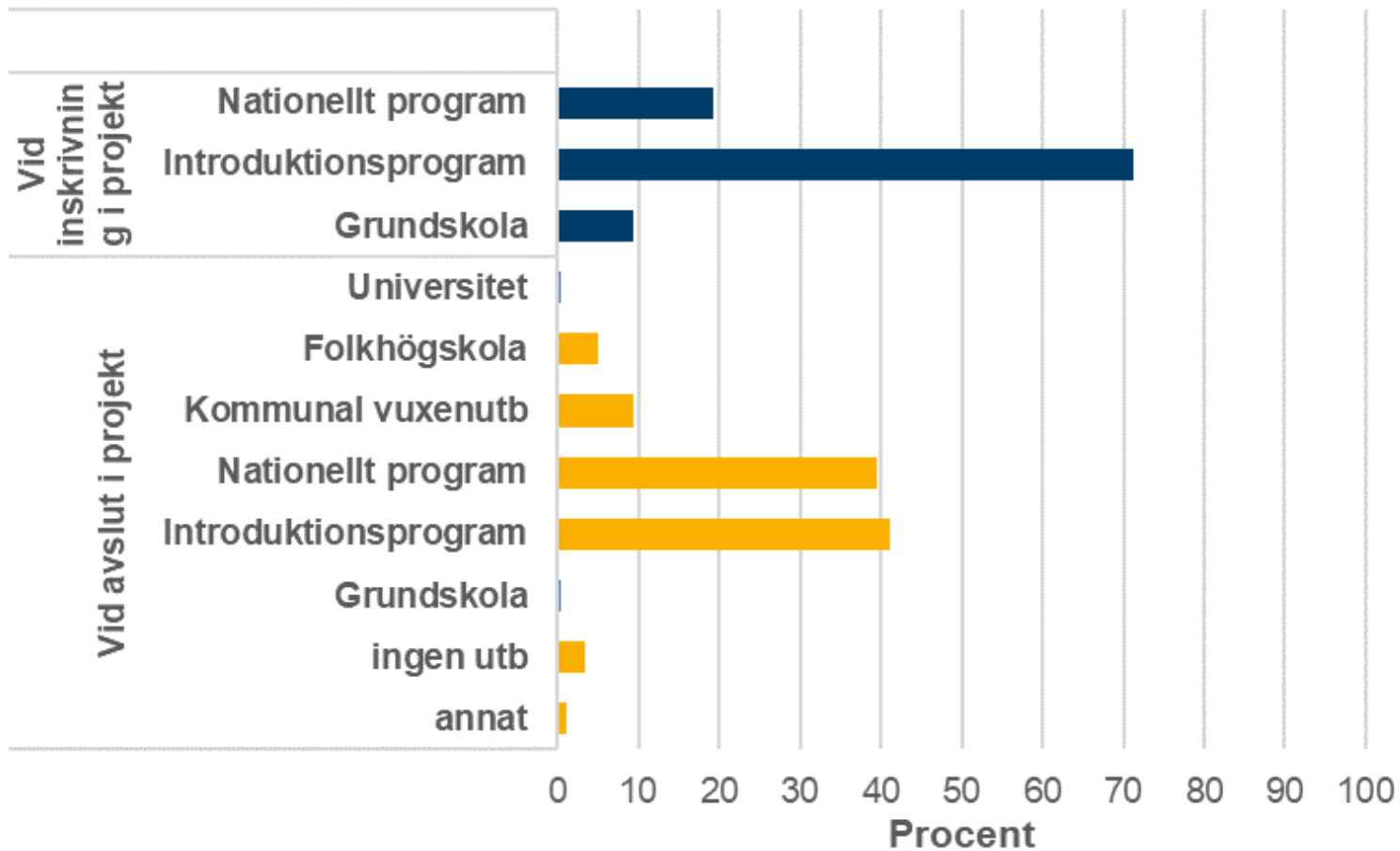

Bakgrundsdata

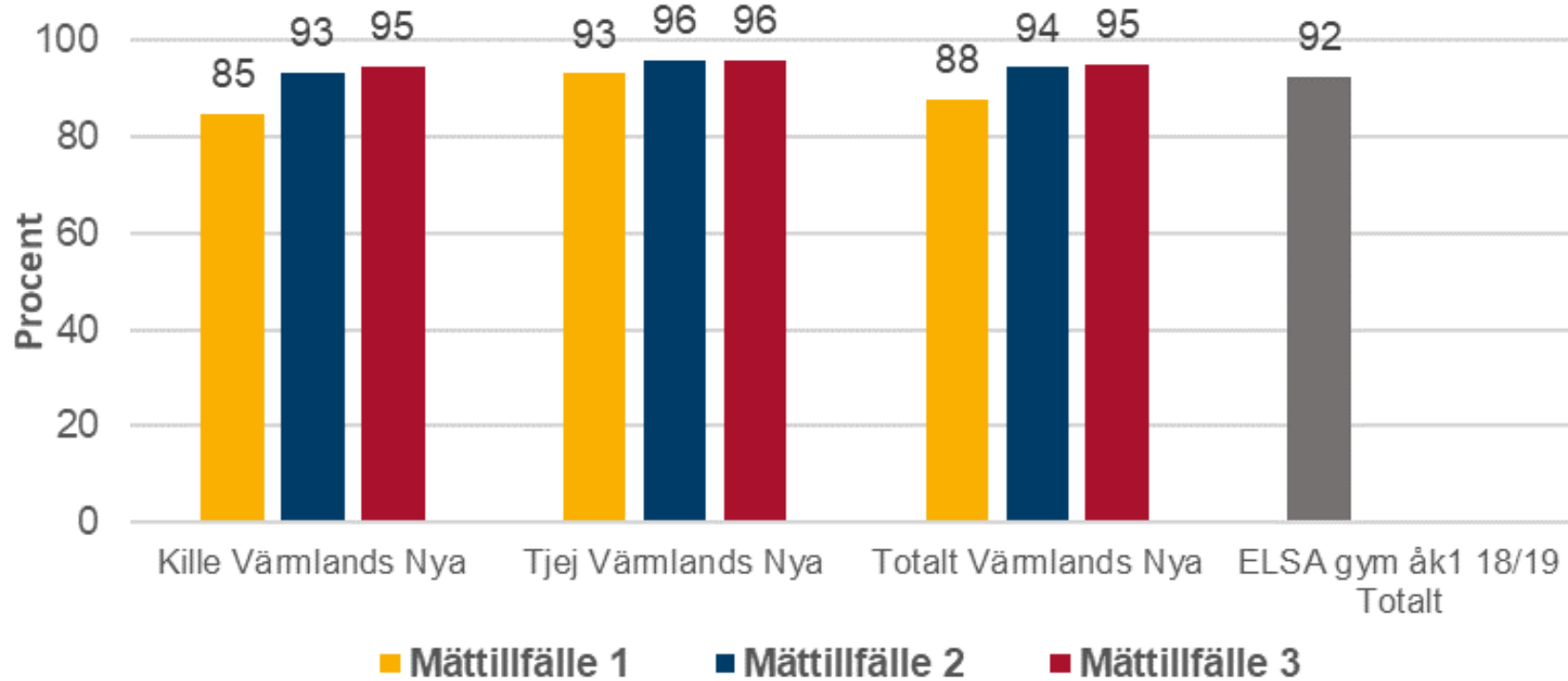
Hur länge har deltagaren varit i Sverige

Skolform vid inskrivning och avslut i projektet

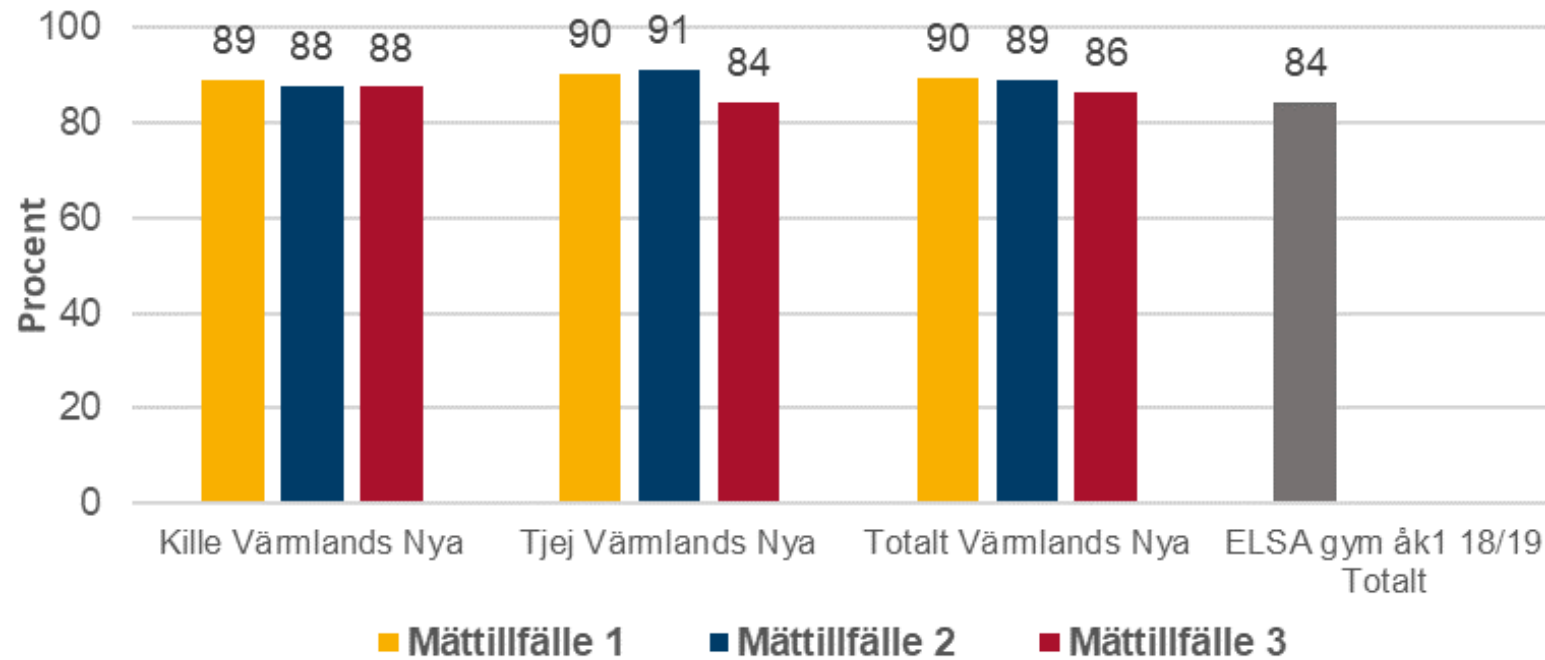

Jag mår bra "Varje dag/ofta"

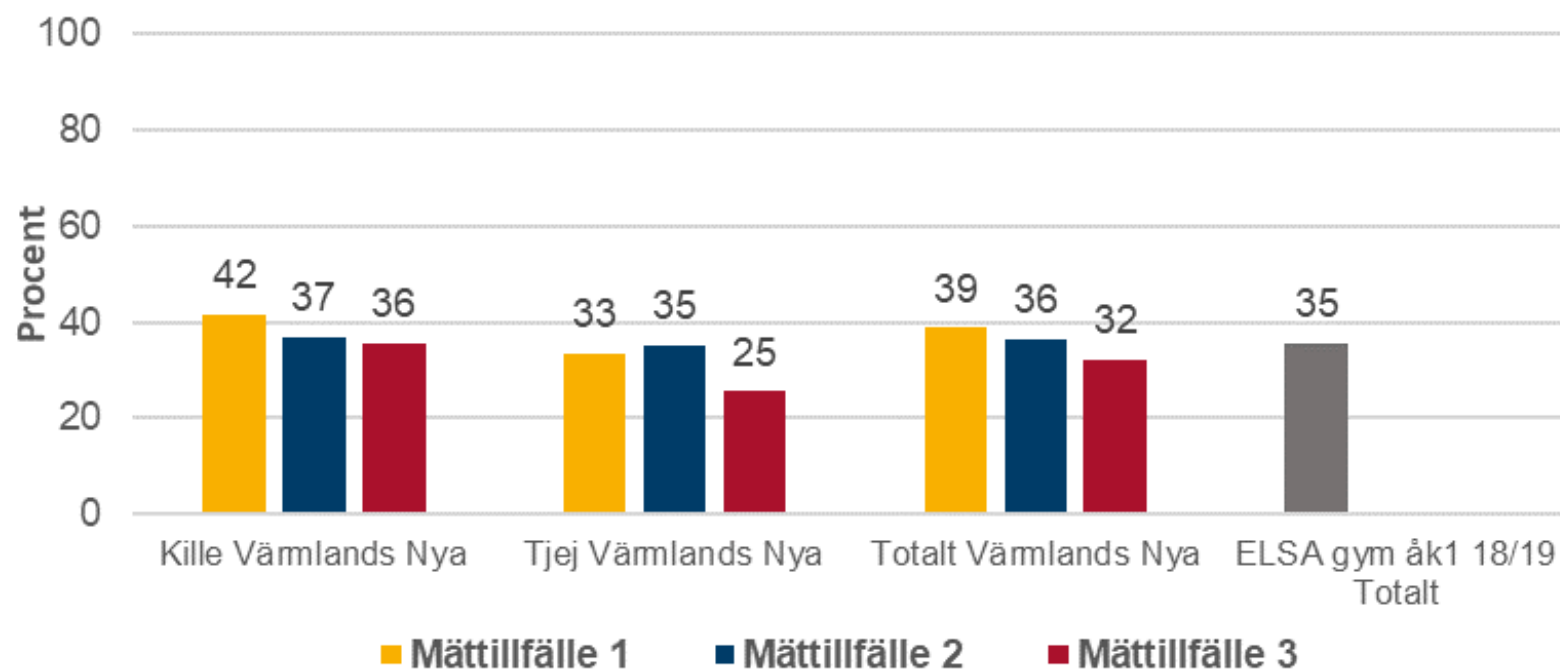

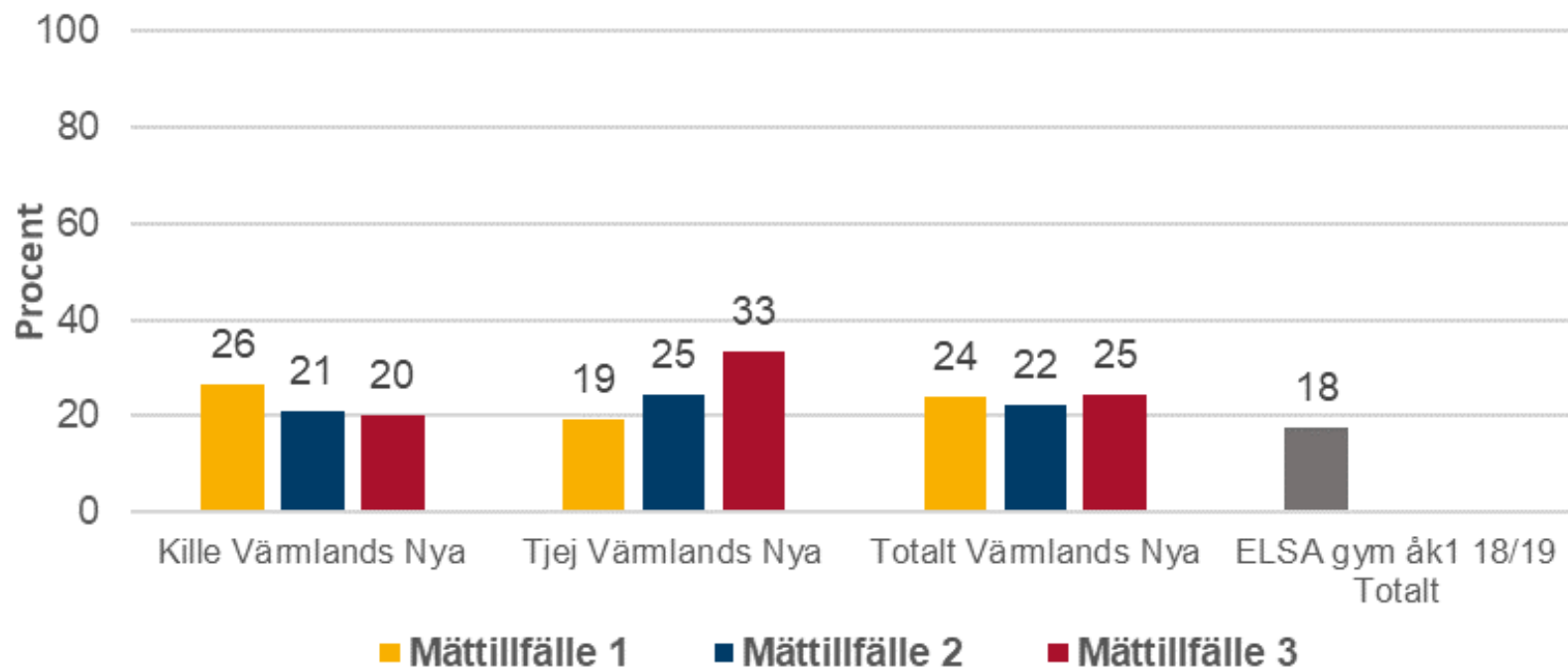
Jag känner mig nöjd med mig själv "Varje dag/ofta"

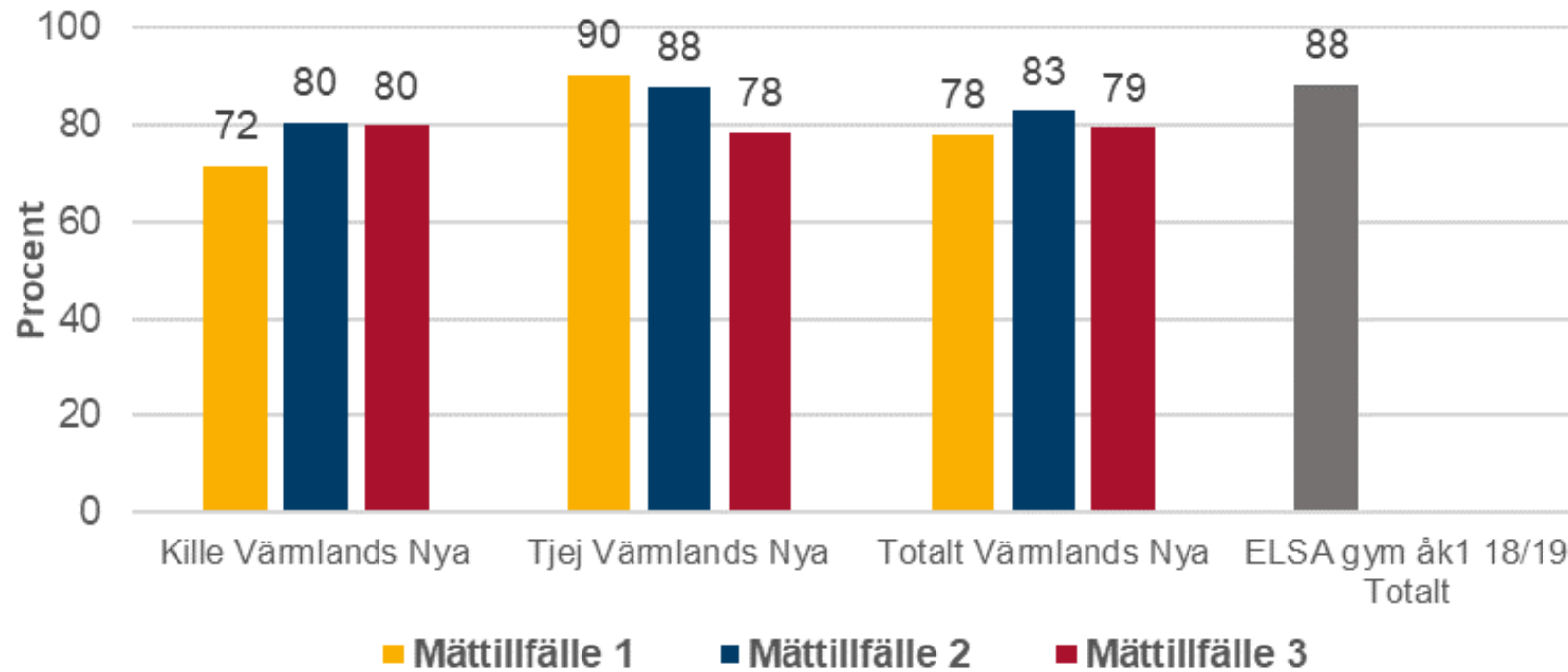
Jag har svårt att koncentrera mig "Varje dag/ofta"

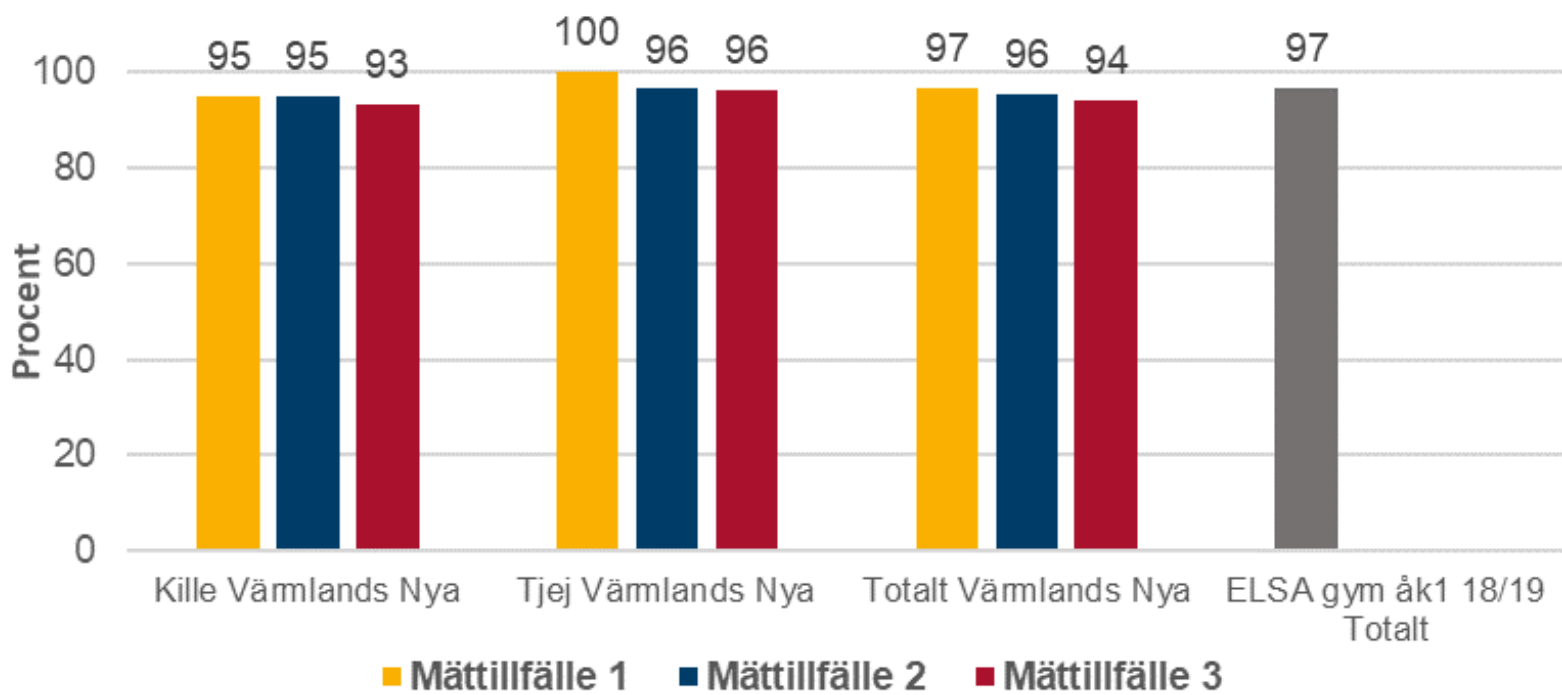
Jag känner mig ledsen "Varje dag/ofta"

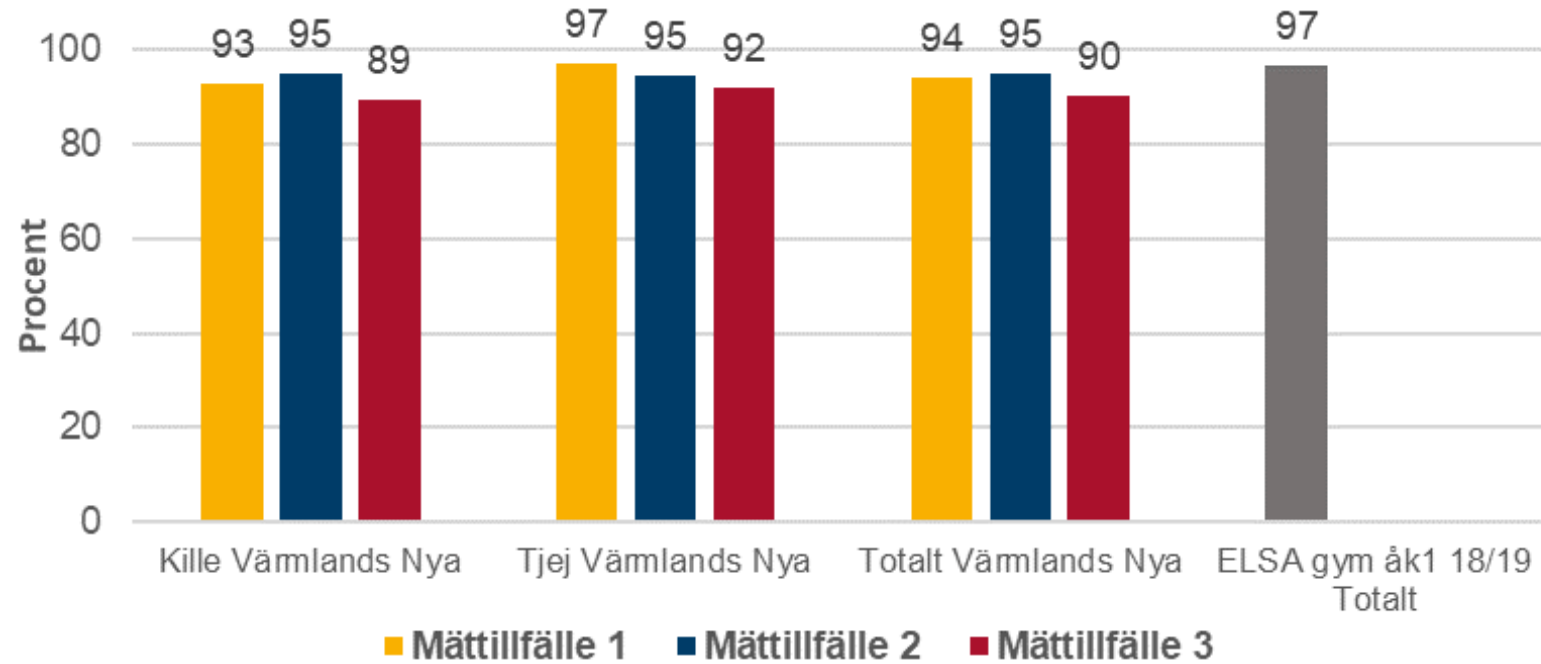
Jag sover gott på natten "Stämmer mycket bra/ ganska bra"

Jag trivs bra i skolan
"Stämmer mycket bra/ ganska bra"

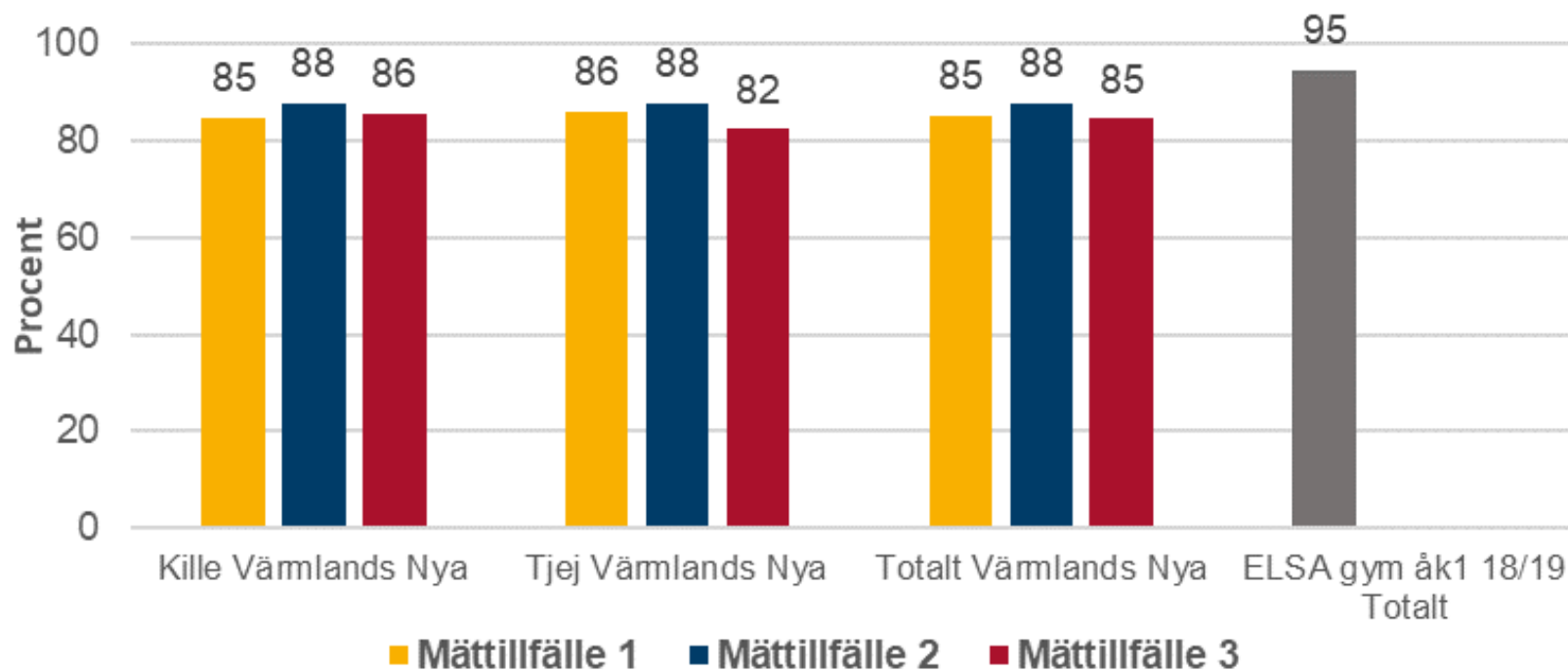

Jag har vänner i skolan "Stämmer mycket bra/ ganska bra"

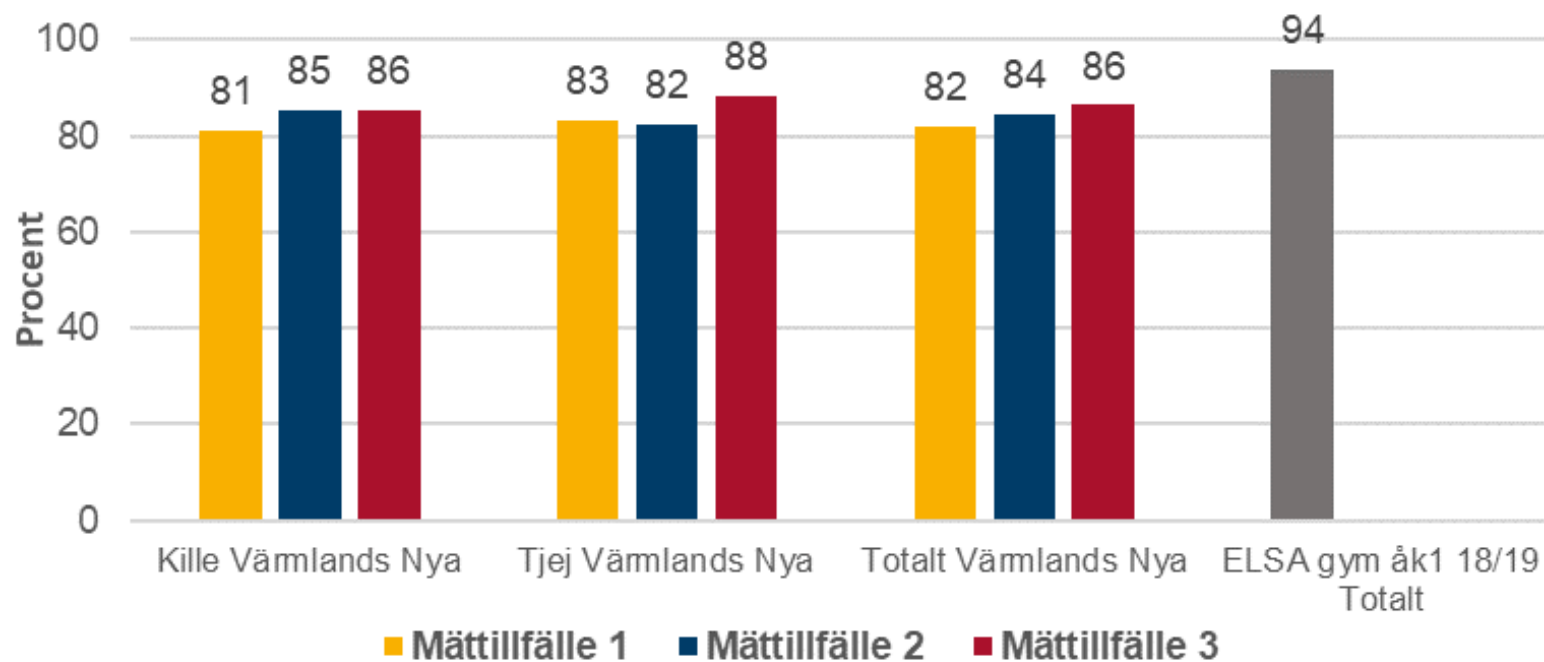

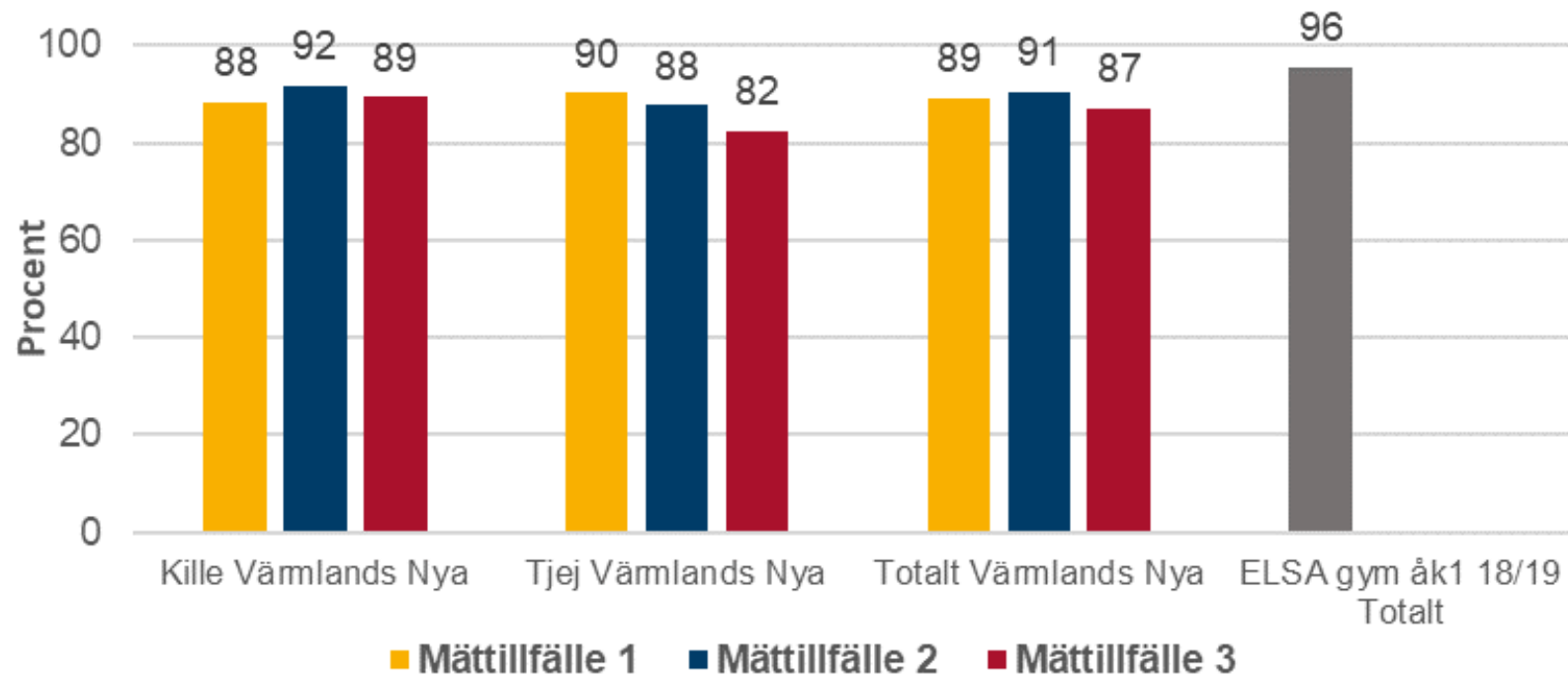
Jag har vänner på fritiden "Stämmer mycket bra/ ganska bra"

Jag har någon vuxen jag kan prata med om viktiga saker
"Stämmer mycket bra/ ganska bra"

Jag ser positivt på framtiden "Stämmer mycket bra/ ganska bra"

Diskussion

Studiefrämjande insatser

- Ökade möjligheter att orientera sig, vetskap om valmöjligheter och vad som krävs - ger ökad känsla av sammanhang (?)
- Studiestöd på eget språk är viktigt för att kunna utvecklas i den takt de vill och förmår.
- Skoltrivsel och lyckade skolprestationer har ett nära och ömsesidigt samband med hälsa. Lyckad skolgång – stark skyddsfaktor.
- Oro för familjen eller komplikationer i asylprocessen kan ta mycket tankekraft. Projektet adresserar flera behov – gynnar skolgången.

Sociala stödinsatser

- Lokala projektpersoner har varit ett tillgängligt socialt stöd i skolan.
- Ungdomarna kan fokusera på sin skolgång i större grad.
- Skolans pedagogiska personal avlastas en del av det sociala ansvaret, så att mer tid kan ägnas åt det pedagogiska uppdraget.
- Tillitsfulla relationer skapar möjlighet att diskutera hur det är att leva i Sverige och hjälper till att hantera de två parallella normsystemen ungdomarna befinner sig i. Kan ha stor betydelse för ungdomarnas känsla av sammanhang.
- Genom en lättillgänglig och förtrolig kontakt med lokala projektpersoner men också andra stödfunktioner, kan ungdomar med dåligt mående fångas upp tidigt och länkas till rätt stöd.

Fritidsaktiviteter

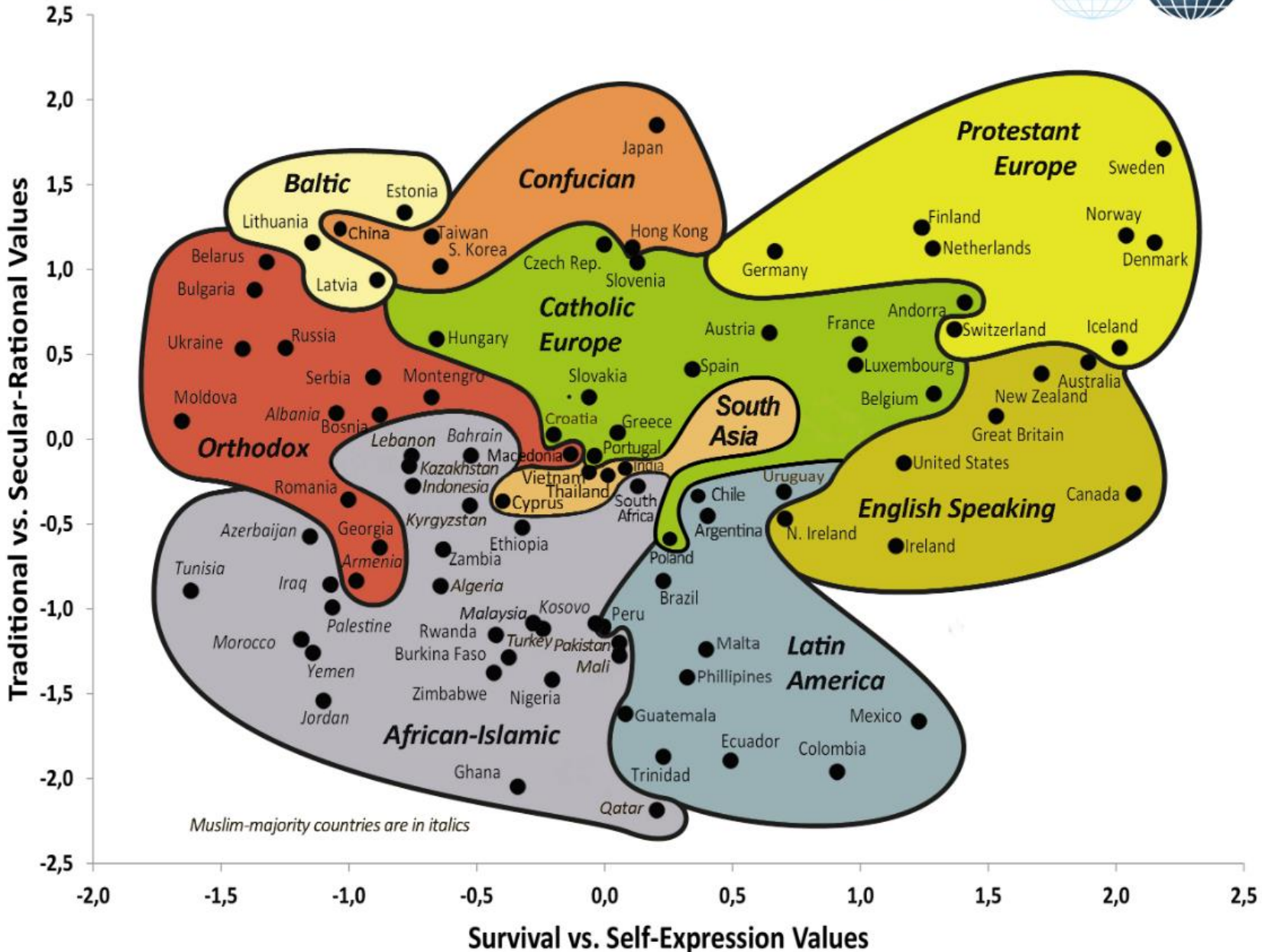
- Projektet har tillgängliggjort fler mötesplatser och sammanhang utanför skolan genom att erbjuda läsläsningstöd, gemensamma friskvårdsaktiviteter och särskilda lokaler.
- Skolan är en odiskutabel arena. Aktiviteter kopplade till skoldagen kan vara lättare att delta i, särskilt för tjejer.
- Att få prova en aktivitet i ett tryggt (projekt)sammanhang, kan öka möjligheten att delta i aktiviteten i ett annat sammanhang. Trösklarna blir lägre, vilket kan leda till ökad förståelse för och känsla av inkludering i det svenska samhället. Möjliggör även kontaktytor med svenska ungdomar.
- Fysisk aktivitet är en viktig bestämningsfaktor för hälsa och har stor betydelse för skolprestationer och kognitiv funktion.
- Socialt eller kulturellt inriktade aktiviteter, är av stor betydelse för såväl personlig utveckling som utveckling av olika slags kompetenser.

Avslutande reflektioner

- Tack vare projektets helhetssyn på individen och anpassning till individuella behov är vår bedömning är att projektinsatserna sammantaget:
  - ger ökade och förtydligade handlingsmöjligheter för ungdomarna,
  - hjälper till att sänka olika slags trösklar i såväl skolan som privatlivet,
  - samt ger ökad tillgång till sociala sammanhang.
- Därigenom bidrar projektet till:
  - En stärkt känsla av sammanhang hos projektdeltagarna.
  - Skyddsfaktorer blir mer tillgängliga/förstärkta.
  - Potential till förbättrad folkhälsa eftersom det kan minska hälsogapet mellan olika grupper.

Avslutande reflektioner

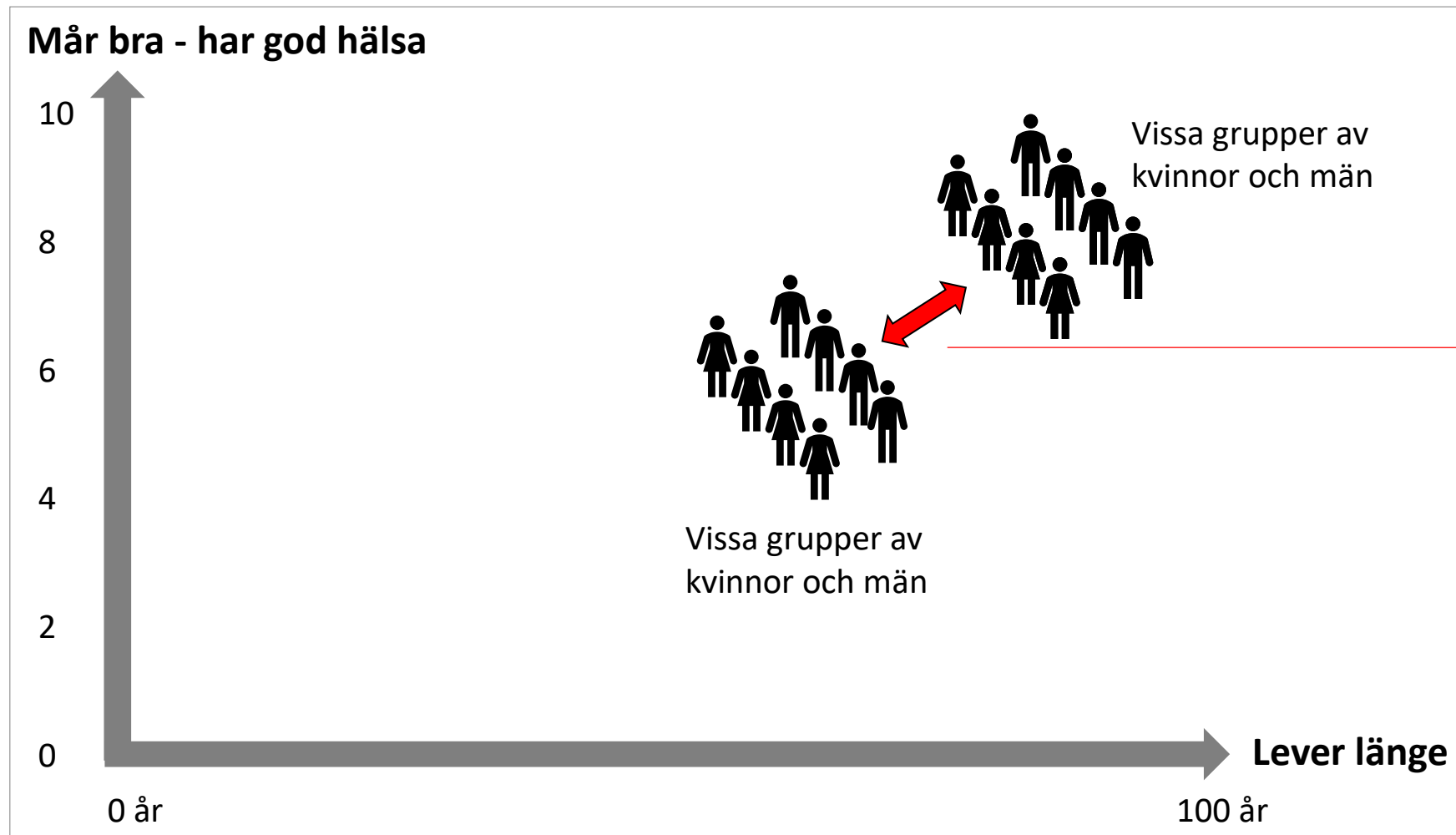
- Hälsoenkäten visar att tjejer rapporterar försämrat hälsoutfall under projektets gång. Skulle kunna vara en effekt av tjejernas kortare tid i Sverige, byte av skolform, oftare boende med familjen och/eller större svårigheter att hantera de två parallella normsystem de befinner sig i.
- Att verka för "innanförskap" och skolframgång hos denna målgrupp är inte en skolfråga utan snarare en samhällsfråga. Det handlar lika mycket om möjligheter till en meningsfull fritid.
- För unga, liksom deltagarna i Värmlands Nya, finns behov av funktioner som utgör kittet mellan olika aktörer, arenor och ansvarsområden, och som kan bemöta olika slags frågeställningar och lotsa till rätt instans.

HÄLSANS BESTÄMNINGSFAKTORER

Den sociala gradienten för hälsa

Hur kan vi minska gapet mellan dessa grupper?

Insatser utifrån proportionell universalism

Innebär att **nivån** och **intensiteten** i stödet motsvarar **nivån på utsatthet**.

”... är tillgängliga för alla men anpassade utifrån olika gruppers särskilda behov.”

Göra lika

Göra olika

**Riva hinder och hitta nya
arbetsätt**

Folkhälso- och samhällsmedicinska enheten

Anna Beata Ekström
anna.ekstrom@regionvarmland.se

Anna Sandberg
anna.sandberg@regionvarmland.se

10 minuters paus

www.apel-fou.se

**Erik Jakobsson
Örjan Garpenholt**

**Avslutskonferens Värmlands Nya
Karlstad 2020-01-31**

Värmlands Nya – Lärande utvärdering sedan hösten 2017

Utvärderingen har huvudsakligen skett med följande metoder:

- Kontinuerlig dialog med projektledning och lokala projektledare
- Intervjuer, enskilt och i grupp, med projektledare, projektägare, deltagare m.fl.
- Besök hos de lokala projekten
- Enkäter
- Dokumentstudier
- Medverkan på träffar med projektledarna, arbetsmöten, workshops, styrgruppsmöten
- Processtöd i skrivande

Värmlands Nya – vad skulle uppnås?

Övergripande effektmål:

Att underlätta etableringen i arbetslivet för unga nyanlända kvinnor och män.

Övergripande projektmål/resultatmål:

Fler nyanlända ungdomar ska klara måluppfyllelsen i grund- och gymnasieskolan i Värmland och nå så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar, i alla ämnen.

Med den gemensamma utgångspunkten har delprojekten formulerat egna övergripande mål för sina delprojekt och mer specifika resultatmål som man ville se uppfyllda vid projektets slut. Lite olika tyngdpunkt och betydande olikheter i organisatoriska förutsättningar.

Värmlands Nya – Spår 1 och Spår 2

Spår 1:

Sju lokala delprojekt (som blev sex). Vart och ett har opererat i en unik kontext. Variationer i ägarskap, organisatoriska förutsättningar och samverkansstruktur.

Många nyanlända ungdomar som fått utomordentligt gott stöd i en rad olika avseenden, i syfte att komma vidare i skolan (utbildningssystemet) och mot arbetsmarknaden.

Har gällt både aktiviteter med individ och med grupp, t.ex. vägledning, läxhjälp, samtal, vuxenstöd, praktisk hjälp, myndighetskontakter, arbetsmarknadskunskap, studiebesök, svenska samhället, friskvård, sex och samlevnad, jämställdhet, fritid, boende, vårdnadshavare.

KASAM har varit ett nyckelord i snart sagt alla delprojekten!

Värmlands Nya – Spår 1 och Spår 2

Spår 2:

Strategiskt arbete på regional nivå inom tre angelägna utvecklingsområden och med länsövergripande samverkan. Totalt elva medverkande kommuner. En utvecklingsledare i varje kommun och tre sakköretverk med gruppledare.

- Ökad kompetens, samverkan och samsyn inom arbetsmarknadskunskap och interkultur
- Ökad kompetens, samverkan och samsyn inom det hälsofrämjande arbetet
- Ökad kompetens, samverkan och samsyn avseende övergångar för nyanlända unga

Ett antal projektmål/resultatmål för vart och ett av de tre utvecklingsområdena.

Värmlands Nya – stor betydelse för deltagarna

- Ingen tvekan om att Värmlands Nya har betytt mycket för deras utveckling och hur de klarat av skolan och hittat en väg vidare mot utbildning och/eller arbete.
- De lokala projektledarna har varit ett stort stöd, även i personliga samtal och personlig vägledning.
- Läxhjälp har varit en viktig del, men deltagarna har fått stöd på många olika sätt, utifrån behov.
- Utan stöd hade de inte klarat sig lika bra. Insatserna har varit meningsfulla och har bidragit till bättre skolresultat.
- Överlag är det vårt intryck att de aktuella deltagarna varit målinriktade och välinformerade om vad de behöver göra.
- Några var redan inne på nationella program. Flera ville komma in på Vård- och omsorgsprogrammet. Barn och fritid, Industri, Bygg, och Fordon är andra exempel som de antingen redan går eller önskar gå.

Värmlands Nya – goda resultat och en källa till kunskap

- Delprojekten har jobbat med lite olika tyngdpunkt, både beroende på behoven, var projektet har haft sitt ägande i kommunen, hur integrerad man varit med skolan, men också beroende på var den lokala projektledaren har sitt hjärta och sin kompetens.
- Alla delprojekten har på olika sätt att generera värdefullt lärande om hur man kan jobba med denna målgrupp (eller inte kan), vad som är framgångsfaktorer och hinder.
- Delprojektet har inte utspelat sig i någon "lätt kontext", när skolan är "stressad" och redan bär en tung börda för att uppnå skolresultat, och även socialtjänsten är "stressad" och har svårt att hinna med. Närvaron av denna målgrupp i kommunerna, och närmare bestämt i skolorna, har satt kommunerna "på prov".
- Detta har varit ett "skolprojekt", men det har utspelat sig i brytpunkten mellan skola, socialtjänst, arbetsmarknadsenhet, andra myndigheter, boenden, civilsamhället m.m. Ungdomarnas behov är så stora att det har varit möjligt och legitimt lägga tyngdpunkten lite olika.
- Projektet synliggör frågor om hur långt skolans ansvar sträcker sig i förhållande till målgruppen och vilka funktioner (utöver pedagoger) som behöver finnas i skolan för att arbeta med målgruppen.

Värmlands Nya – goda resultat och en källa till kunskap

- I några kommuner har projektet varit väl förankrat i skolan (och skolförvaltning) och har länkat in i skolans praktik, medan det i andra kommuner visat sig svårare att få tillgång till målgruppen annat än utanför skoltid. Det är alltså ganska olika i vilken mån skolorna, där målgruppen finns, har förmått, och velat, ta till sig projektet och dra nytta av det.
- Detta är lite paradoxalt, eftersom projektet varit en resurs för att hjälpa skolan att göra just det man behöver göra i förhållande till denna målgrupp – med oerhört stora behov av allehanda slag – om man vill se skolresultaten förbättras.
- Delprojekten har rört sig både på en ”aktivitetsnivå” och en ”systemnivå”. Man kan som projektledare vara fullt fokuserad på aktiviteter (och vara jätteduktig) men med risk att inte göra fotavtrycket i organisationen.
- Projektkontoret i Karlstad (Värmlands Projektparaply) har gjort ett förtjänstfullt jobb som projektägare och med central projektledning. Har varit aktiva och stödjande i förhållande till de lokala projekten, och har inte låtit problem och oklarheter bero.

Värmlands Nya – jämställdhetsintegrering

- I de lokala projekten (Spår 1) har jämställdhet naturligt kommit in i samtal, vägledning, vid studiebesök, utflykter, friskvårdsaktiviteter, tematiska samlingar m.m.
- När man pratar om det svenska samhället och arbetsmarknaden så hamnar man helt naturligt i frågor som kopplar till de horisontella principerna.
- Det har gjorts ansträngningar för att skapa möjligheter för flickor att kunna göra samma saker som pojkar, exempelvis vad gäller fysisk träning. Aktiviteter har valts och utformats med tanke på jämställdheten.
- I samtal med vårdnadshavare har frågor om jämställdhet kommit upp.
- I olika omfattning har frågor om värdegrund lyfts fram i delprojekten.
- Särskilda föreläsningar med bäring på de horisontella principerna har arrangerats inom ramen för Spår 2.
- Hälsolådorna (Spår 2) är ett bra pedagogiskt verktyg för att arbeta med jämställdhet och de övriga horisontella principerna.

Spår 2 – En regional ansats

Uppstart

- Det stora antalet nyanlända skolungdomar gjorde att det identifierades behov av nätverk för tre områden: **Interkultur och Arbetsmarknad, Hälsöfrämjande** samt **Övergångar**.
- Existerande länsövergripande nätverk bedömdes inte kunna fånga upp detta och behovet av speciella nätverk formulerades i projektplanen för Värmlands Nya – Spår 2.
- Ett alternativt angreppssätt hade varit att länka Spår 2 till existerande länsövergripande nätverk. Möjligen lättare att få till bestående nätverksformer.
- De tog tid att finna organisatoriska former för nätverken. Ansvarsfördelning mellan utvecklingsledargrupp och nätverksgrupperna modifierades cirka ett år efter projektstart.

Spår 2 – En regional ansats

Arbetet i nätverken

- Det har varit svårt att få kontinuitet i deltagande i nätverksmöten.
- De länsövergripande aktiviteter och föreläsningar som planerats och genomförts av nätverken Övergångar, Interkultur och arbetsmarknad samt Hälsöfrämjande har varit välbesökta.
- De medel för lokala projekt som fanns inom Spår 2 fördelades ojämnt (fördelades efter intresse och ansökan).
- Samtliga deltagande kommuner har tagit del av Hälsolådan – Lär känna dig själv. Cirka 120 personer har utbildats.
- Sagnätverket Övergångar har funnit sin form först under projektets sista år.

Spår 2 – En regional ansats

Vad tyckte nätverksdeltagarna – Enkät*

- 15 svarande av 19 ansåg att arbetet gett en ökad samsyn.
- 10 svarande av 19 ansåg att arbete gett en ökad praktisk samverkan.
- 16 svarande av 19 ansåg att de föreläsningar som erbjudits var intressant, relevanta och kunde överföras till det vardagliga arbetet.
- 13 svarande av 17 ansåg att det varit rätt personer som deltagit i föreläsningar och aktiviteter.
- 3 av 16 svarande bedömer att det finns **stora** förutsättningar att fortsätta arbete när projektet är över.

Spår 2 – En regional ansats

Vad händer nu?

- Ett av projektmålen var att det skulle skapas bestående länsövergripande nätverk inom respektive saknätverksområde.
- **Interkultur och arbetsmarknad:** Det finns inget distinkt nätverk som etablerats.
- **Hälsofrämjande:** Det finns inget distinkt nätverk etablerat. Däremot kommer nätverk och utbildning ske runt Hälsolådorna.
- **Övergångar:** Samordnare för övergångar finns i alla kommuner avseende grund- och gymnasieskola och involverar nu även nyanlända. Kring övergångar från gymnasiet till vuxenutbildning saknas samordning, men frågan har lyfts och strateg vid Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen i Karlstad har fått uppdrag att se över det.
- **Vår bedömning:** Om inte specifika länsövergripande nätverk kan bildas så bör det ändå finnas någon funktion som bevakar att målgruppens behov lyfts i redan befintliga länsövergripande nätverk.

Värmlands Nya – potentialer för mer långsiktiga effekter

- Relativt många har inte realistiska förutsättningar att klara av nödvändiga grundskolebetyg för att komma in på nationellt program innan de blir för gamla.
- Somliga får med sig bara några få betyg och får fortsätta i form av vuxenstudier (grundvux). Yrkesvux kan sedan vara en mycket bra möjlighet.
- För somliga är det yrkespraktik och korta praktiska yrkeskurser (inte nödvändigtvis med betyg) som är en realistisk väg framåt.
- Samarbetsstrukturer har utvecklats för att på olika sätt skapa möjligheter för målgruppen, exempelvis mot vuxenutbildningen.
- Ägarna av de lokala projekten är engagerade och väl insatta i vad som händer i projekten, men det innebär inte att alla resultat av Värmlands Nya kan tillvaratas.
- Den specifika målgruppen för Värmlands Nya minskar kraftigt, vilket påverkar hur man ser på möjligheterna att tillvarata projektresultat och implementera i en mer permanent praktik.

Värmlands Nya – potentialer för mer långsiktiga effekter

- Ändå viktigt att tillvarata arbetsätt, lärdomar, kompetens, samverkansstrukturer etc. som upparbetats i Värmlands Nya, så att det bästa kan förvaltas.
- Implementeringsplaner har tagits fram för samtliga sex lokalprojekt, som respektive lokal projektägare medverkat till och ställt sig bakom. Inkluderar preliminära bedömningar av vad som krävs i termer av resurser, uppdrag, beslut och var ansvaret ligger för att ta processen vidare. Oklart vilken status dessa implementeringsplaner har.
- Att implementera arbetsätt och metoder från Värmlands Nya kräver i vissa fall ett nytt sätt att organisera sig och allokera resurser, ”på tvären” över politikområden och förvaltningar.
- Stora skillnader i förutsättningar för organisationerna att absorbera projektresultaten. I Karlstad och Storfors innebär inte projektslutet någon dramatik. Metoder och koncept blir del av en ordinarie praktik utan nya beslut och ekonomiska resurser. I övriga kommuner krävs, i varierande utsträckning, förändringar i uppdrag, organisering, resursfördelning, tjänster etc.

Tack!

Unga nyanländas röster

Lunch 12.30-13.30

Vintermatsalen